

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 958

27. KOLOVOZA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Možemo li produljiti ljeto?

SADRŽAJ

7

Rodna kuća bana Jelačića
u Petrovaradinu

**Uskoro početak
obnove interijera**

8

O srpsko-hrvatskim odnosima na
skupu u Golubiću

**Pozitivni i negativni
procesi**

12

Pavle Kujundžić,
poljoprivrednik iz Subotice

**Politika nas gleda kao
protivnike, a ne partnere**

26

Naši gospodarstvenici (LVI.)

**Tko hoće raditi,
posla ima**

29

Predstavljena knjiga Nevene
Mlinko *Vinjete Bola*

**Pjesničke skice
primorskoga mjesta**

36

Cura iz grada salašarska snaja

**Ljubav sa skele
potrajala pol stoljeća**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kunti-
ć, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

MOŽEMO LI produljiti ljeto?

Već sljedeći tjedan mali i veliki đaci zauzet će svoja mjesta u školskim klupama. To je ovih dana potvrdio i krizni stožer, te su svi odahnuli, jer škola, koliko god ju ne čekali, će početi onako kako i treba. Svi skupa u odjelima i sati u trajanju od po 45 minuta.

Vraćamo li se u stvarnost?

Većina učenika će reći »nažalost«, jer kad bi bar mogli produljiti ljeto? Ako ne kalendarski, onda bar po onome što su doživjeli ovoga ljeta. Iako smo još u svibnju svi mislili kako će ljeto biti pod raznoraznim mjerama, ono je zapravo bilo za pamćenje. Veliki broj djece i mladih uživao je u odmoru, ali prije svega u druženju i zajedništvu. Organizirane su brojne aktivnosti, počev od *Dužijance malenih*, *Ljetne škole hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti u Horgošu*, *Oratorija* u Subotici, Monoštoru i Iloku, *Ljetne škole hrvatskog jezika kulture i duhovnosti na Prviću*, XIV. *Etnokampa* Hrvatske čitaonice, Programa profesionalne orijentacije »Gdje poći sutra« u Međugorju, odlaska animatora na more u Kaštel Novi, folkloraca u Neum i u Herceg Novi, a na kraju svega tu je i stručni skup učitelja i nastavnika u Dubrovniku. Je li moglo biti bolje? Zapravo, stječem dojam da nije bilo više slobodnih termina za bilo što. Ali sve ovo nabranje je manje bitno. U cijeloj ovoj priči je najbitnije što su naša djeca dobila? A dobila su puno. Dobila su kvalitetan i pažljivo osmišljen program, rast na intelektualnom i duhovnom polju, učvršćivanje prijateljstava i stvaranje novog, rast u zajedništvu i na koncu spoznaju kako zajedno možemo puno. Kako, kao što su to posvjedočili mladi koji su bili u Međugorju, možemo skupa i moliti, i penjati se na brdo Gospina ukazanja, a po tom se družiti, razgovarati, kupati se, hrabriti jedni druge, veseliti se – biti prijatelji. Biti radost prilikom susreta s drugima. Kada bi se bar odrasli ugledali na djecu i mlade, pa makar tijekom ljeta skupa sjedili i razgovarali, skupa molili, plakali, držali se za ruke, bili tu jedni za druge i tako ne samo kao pojedinci nego kao zajednica rasli. Zato pitam: možemo li produljiti ljeto?

Ž. V.

Prijem pravaša

Svečani prijem prvaša koji će od nove školske godine pohađati cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku bit će priređen 1. rujna u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća s početkom u 18 sati. Tada će učenici prvih razreda dobiti udžbenike, kao i prigodne darove, te bon u vrijednosti od 10.000 dinara za nabavu potrebnog školskog pribora. Ove godine u cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku upisano je 26 djece, a kada je u pitanju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture tek slijedi anketiranje učenika, odnosno roditelja.

Ž. V.

Stručni skup u Dubrovniku

U tijeku je stručni skup za učitelje hrvatskoga jezika izvan sustava Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, koji je započeo 22. kolovoza u Dubrovniku, a završava danas, 27. kolovoza. U Dubrovnik je iz Vojvodine otišlo 15 odgojitelja, učitelja i nastavnika, a drugih 15 stručni skup prati online. Skup obuhvaća brojne radionice i predavanja, a sve u cilju što bolje usavršavanja

učitelja, nastavnika koji su u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku odnosno koji izvode predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Ž. V.

Stručni skup za učitelje

Stručni skup za jačanje jezičnih kompetencija učitelja u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku i nastavnika Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture bit će održan 4. rujna u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća. Tijekom ovog skupa bit će predstavljanje koncepcije udžbenika za 1. i 2., koje će realizirati **Ljiljana Dulić** i **Marina Piuković**, dok će profesor **Ivan Baričević** predstaviti koncepciju udžbenika za 5. i 6. razred. Stručna predavanja na temu »Pravilno govorim i pišem hrvatski jezik« održat će profesorice hrvatskog jezika i književnosti **Monika Ivanović** i **Morena Rendulić**, dok će profesor **Ivan Baričević** i profesorica **Mirjana Crnković** govoriti o izvođenju nastave izbornog predmeta. Stručni skup organizira Hrvatsko prosvjetno društvo **Bela Gabrić** uz potporu HNV-a.

Ž. V.

Reakcije pojedinih stranaka na otvaranje Fondacije kapetana Dragana u Subotici

Mađarski pokret (MP) je osudio gradsku vlast u Subotici, jer je osigurala prostorije za fondaciju *Kapetan Dragan* u centru Subotice, koji traži da se pusti na slobodu ubojica bivšeg premijera Srbije **Zorana Đinđića Zvezdan Jovanović**.

»Nemojmo imati iluziju. U Subotici se ovaj ured nije mogao otvoriti bez odobrenja Srpske napredne stranke. Ovo je poruka Hrvatima, ali i Mađarima – ovo je Srbija, bolje da znaju gdje im je mjesto«, navodi MP u svom saopćenju za javnost.

Ovaj pokret podsjeća da je na otvaranju Fondacije u Subotici **Vasiljković** uručio majice s pozivom na oslobađanje Zvezdana Jovanovića, koji je pravosnažno osuđen za ubojstvo Zorana Đinđića i najavio da će organizirati prikupljanje potpisa za oslobađanje »nevino zatočenog Jovanovića«.

MP je optužio i Savez vojvođanskih Mađara (SVM) da svom partneru u vlasti, SNS-u, »asistira u ovoj nacionalističkoj reviziji«.

»SVM do sada nije osudio ovakva događanja u Subotici, mada bi bilo dobro znati znači li strateška suradnja s naprednjacima i to da ova stranka podržava ili joj ne smeta ratno huškanje i apeli za oslobađanje Đinđićevog ubojice«, navodi MP.

Mađarski pokret je pozvao gradsku vlast da stane uz hrvatsku i mađarsku manjinu u ovom gradu:

»Vojvođanski Mađari su pokazali solidarnost s hrvatskom i bunjevačkom zajednicom koja ovdje živi, zbog čega za-

htijevamo da se i SVM najoštrije suprotstavi i osudi ovakve aktivnosti u Subotici«.

Demokratska stranka je saopćila da je fondaciji Dragana Vasiljkovića, poznatog kao kapetan Dragan, koji traži da se pusti na slobodu ubojca premijera Zorana Đinđića Zvezdan Jovanović, prostorije osigurala gradska vlast u Subotici i da mu lokalni odbori Srpske napredne stranke po Srbiji pružaju logističku podršku.

Potpredsjednica DS-a **Dragana Rakić** optužila je, u pisanoj izjavi, predsjednika države **Aleksandra Vučića** i vrh SNS-a da stoje iza takve akcije.

Prema njenim riječima, zadatak Vasiljkovića je da Vučiću osigura podršku ekstremnih desničarskih grupa i skrene pažnju javnosti s afera i »sve brojnijih dokaza o direktnoj povezanosti vrha režima s organiziranim kriminalom«.

Liga socijaldemokrata Vojvodine (LSV) zatražila je od lokalne vlasti u Subotici da u najkraćem mogućem roku iseli iz prostorija fondaciju *Kapetan Dragan* u tom gradu.

»LSV smatra nedopustivim da osuđeni ratni zločinci nesmetano djeluju u javnom prostoru Srbije, Vojvodine i grada Subotice. Multinacionalni karakter Subotice i tradicija zajedničkog života se na ovaj način drastično narušavaju«, navodi se u saopćenju vijećnika LSV-a **Roberta Damjanovića Čokića**.

»Građani Subotice ne žele da u njihovom gradu djeluje fondacija koju vodi osuđeni ratni zločinac. Šutnja vlasti predstavljala bi odobravanje djelovanja pojedinaca koji pozivaju na mržnju i netrpeljivost«, navodi se u saopćenju.

H. R.

Rehabilitacija i relativizacija kazni ratnih zločinaca

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) **Tomislav Žigmanov** osudio je prošloga petka otvaranje subotičkog ureda »Fondacije kapetan Dragan«, koju vodi osuđeni ratni zločinac u Hrvatskoj **Dragan Vasiljković** i konstatirao da je u Srbiji na djelu rehabilitacija i relativizacija kazni ratnih zločinaca.

Ured je otvoren u središtu Subotice, nepunih godinu dana nakon formiranja ogranka »Fondacije«, s ciljem da, kako je navedeno, »pomogne Srbima koji su nepravедно osuđeni i služe zatvorske kazne u zemljama regije«, napose u Hrvatskoj.

»Ured Dragana Vasiljkovića u centru Subotice! Je li onima koji su osuđeni za ratne zločine dopušteno javno djelovati?«, objavio je na Twitteru Žigmanov.

U izjavi hrvatskim medijima u Vojvodini rekao je da je zbog toga zabrinut, ali ne i iznenađen.

»Registriamo rast aktivnosti osuđenih za ratne zločine, relativizaciju njihovih kazni, rehabilitaciju u javnosti i utjecaj na kreiranje javnog mnijenja! Zbog tih procesa, koji su snažni i ne nailaze na osudu vladajućih struktura, nedavno je reagirala i Europska komisija i SAD«, naveo je čelnik DSHV-a.

Dodao je da brine što te i takve aktivnosti, a usmjerene protiv Hrvata, za svoja mjesta imaju Hrtkovce, Suboticu..., referirajući se na činjenicu da je haški osuđenik **Vojislav Šešelj** u Hrtkovcima kupio kuću i otvorio stranačke prostorije Srpske radikalne stranke.

Subotica je političko, obrazovno i kulturno središte Hrvata u Srbiji, a srijemsko mjesto Hrtkovci sinonim za početak progona Hrvata iz Vojvodine početkom devedesetih.

Dragan Vasiljković, u Srbiji poznat kao kapetan Dragan, prigodom otvorenja ogranka u Subotici rekao je da su u hrvatskim zatvorima deseci Srba »koji su osuđeni samo zato što su Srbi«.

Vasiljković je izašao iz hrvatskog zatvora 28. ožujka 2020. nakon 13 i pol godina i protjeran je iz zemlje.

Nedugo poslije povratka u Srbiju politički se aktivirao i sudjelovao u parlamentarnim izborima.

Dio javnosti osudio je njegove istupe i djelovanje, jer je među ostalim tražio oslobađanje iz zatvora odgovorne za ubojstvo premijera Srbije **Zorana Đinđića**.

»To što Vasiljković hvali dvojicu najodgovornijih za taj zločin nije ništa čudno«, izjavio je potpredsjednik u prvoj Vladi Zorana Đinđića **Žarko Korać**.

»Kada samo pogledate biografiju Vasiljkovića, to prilično sve objašnjava. A to što ga mediji nekritički promoviraju, to je sramota za Srbiju«, rekao je Korać.

(Hina)

DZH: Osuđujemo pokušaj uvlačenja DZH-a u »mali privatni rat«

Reagirajući na tekst objavljen u tabloidu *Alo* 24. kolovoza u kojem **Dragan Vasiljković**, među ostalim, navodeći tekstove **Zvonimira Perušića** iz Hrvatskog demokratskog foruma i **Tomislava Stantića** iz Hrvatskog građanskog saveza, optužuje **Žigmanova** za zlouporabu financijskih sredstava, Demokratska zajednica Hrvata navodi kako nas »događaji iz ne tako davne povijesti uče da gdje noga Dragana Vasiljkovića, u širokim narodnim masama poznatog kao **Kapetan Dragan** ili KEP, kroči, ništa se dobrog ne sprema pristojnom svijetu, bili oni Hrvati ili Srbi«.

U priopćenju DZH-a se nadalje navodi: »Dežurni nacionalisti-dušobrižnici s obje strane granice, uvijek su, pa tako i sada, spremno dočekivali ovakve nastupe i poentirali iz sitnih, dnevno-političkih

razloga, šireći dalje netrpeljivost i sjećanja na nesreću naroda s ovih prostora. Prividni, medijski egzibicionizam

Tomislava Žigmanova jednako je štetan po međuljudske i međunacionalne odnose u Subotici i Vojvodini kao i prisustvo Fondacije Dragana Vasiljkovića.

Ograđujemo se stoga od bilo kakvih pokušaja uvlačenja »srba« i »hrvata« u ovaj mali privatni rat koji Žigmanov trenutno vodi s Vasiljkovićem, uz najoštriju osudu pokušaja uvlačenja Demokratske zajednice Hrvata, te pojedinaca bliskih Demokratskoj zajednici Hrvata u iste, recikliranjem i prepakiranjem medijskih reagiranja iz ranijih godina. Neka dalja »prijateljska« prepiska po ovom pitanju ostane

prethodno pomenutom »dvojcu« (rekli bismo, »s kormilarnom«).

Cijena eksproprijacije zemljišta u Hrtkovcima i dalje upitna

Realnu ponudu traže na sudu

»Ne pristajem na cijenu od 82 dinara po četvornom metru, jer je ta cijena ispod svakog prosjeka. Postoje obećanja od odvjetnika koji zastupa većinu nezadovoljnih poljoprivrednika iz Hrtkovaca da se može postići cijena od 200 dinara po četvornom metru«, kaže Ivan Horvat

Kao što smo već pisali u jednom od naših prethodnih brojeva tjednika, oko 30 poljoprivrednika iz Hrtkovaca morat će ustupiti više od 350 hektara svoje zemlje *Koridorima Srbije*, jer će državna cesta Ruma – Šabac – Loznica proći preko njihovih njiva. Sredinom ožujka im je priopćeno da će državna cesta prolaziti preko njihovih njiva. Ono s čime se poljoprivrednici nisu složili jest ponuđena cijena za zemljište koja iznosi 82 dinara po četvornom metru, koja je prema njihovim riječima tri puta niža od tržišne.

Neprihvatljivo i ponižavajuće

U želji da saznamo šta se u međuvremenu dogodilo, te jesu li zemljoradnici iz Hrtkovaca postigli dogovor oko željene cijene zemljišta, kontaktirali smo župnika iz Hrtkovaca **Ivicu Živkovića** budući da će i oko osam jutara crkvene zemlje biti ustupljeno za izgradnju prometnice.

»Na adresu župnog ureda u Hrtkovcima, ali i na adrese drugih zemljoradnika koji imaju zemljište pored ceste gdje će uskoro početi izgradnja saobraćajnice, stiglo je rješenje u kojem se navodi da *Koridori Srbije* mogu ući u posjed i da se dozvoljava predaja nepokretnosti eksproprijiranih površina. Ljudi su nezadovoljni jer nisu uspjeli dogovoriti realnu cijenu zemljišta, budući da je trenutna cijena koja im se nudi neprihvatljiva i ponižavajuća. S obzirom na to da smo angažirali odvjetnika u daljem sudskom postupku, očekujemo da će on tražiti realnu cijenu prema procjeni agencije. Svoja prava i potraživanja ćemo nastaviti dalje pred sudom«, ističe župnik.

I na adresu **Ivana Horvata**, zemljoradnika iz Hrtkovaca, također je stiglo rješenje u kojem se navodi da se dozvoljava predaja nepokretnosti eksproprijiranih površina.

»Imam oko 80 ari zemlje s jedne strane autoceste, a oko hektar zemljišta s druge strane. Kako će se to riješiti, ostaje da se vidi. Ne pristajem na cijenu od 82 dinara po četvornom metru, jer je ta cijena ispod svakog prosjeka. Postoje obećanja od odvjetnika koji zastupa većinu nezadovoljnih poljoprivrednika iz Hrtkovaca. Postoje obećanja da se može postići cijena od 200 dinara po čet-

tvornom metru, ali budući da je sada sezona godišnjih odmora, sudsko ročište očekujemo tek u rujnu. Iskreno se nadam da će se sudskim putem postići razumna cijena«, kaže Horvat.

Poljoprivrednici iz Hrtkovaca trenutno završavaju poslove u atarima, jer prema najavama radovi na izgradnji prometnice bi trebali početi uskoro. Usprkos svemu, nadaju se da će uz pomoć odvjetnika, na sudu, uspjeti dogovoriti veću cijenu, barem dvostruko veću od one koja je ponuđena na drugom sudskom ročištu.

Cijenu odrezala Porezna uprava

U *Koridorima Srbije* kažu da se podaci o visini naknade za eksproprijirano zemljište pribavljaju od Porezne uprave i da je osnov za utvrđivanje visine naknade vrijednosti koje su označene u kupoprodajnim ugovorima sklapanim u skorije vrijeme (posljednja tri mjeseca) na području lokalne samouprave na kojoj se vrši eksproprijacija, u

Trenutno su u tijeku radovi kod Šapca na gradnji velikog mosta na Savi. Trasa budućeg državnog puta I. - B reda je utvrđena na osnovu generalnog projekta, plana područja posebne svrhe i usuglašavanja s predstavnicima lokalne samouprave. Nositelj projekta je Ministarstvo građevinarstva, prometa i infrastrukture, a za privremeno vršenje nadzora zaduženi su *Koridori Srbije*. Ukupna vrijednost radova iznosi 467,5 milijuna eura, a glavni izvođač radova je azerbajdžanska kompanija *Azvirt*.

skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, kao što je, kako se navodi, u konkretnom slučaju i urađeno. Budući da Porezna uprava kao tijelo nadležno za utvrđivanje poreza na prijenos apsolutnih prava na nepokretnostima, prema gore navedenoj proceduri, određuje visinu naknade, korisnik eksproprijacije, *Koridori Srbije*, kako ističu, ne utječu i ne sudjeluju u formiranju cijene zemljišta.

S. D.

Rodna kuća bana Jelačića u Petrovaradinu

Uskoro početak obnove interijera

Uskoro će biti okončan postupak javne nabave za početak radova na obnovi interijera dijela rodne kuće bana **Josipa Jelačića**, koji je u vlasništvu Hrvatskog nacionalnog vijeća, te se uskoro očekuje izbor izvođača i realizacija toga posla. Javnu nabavu raspisao je Zavod za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada početkom kolovoza, na osnovu ranije potpisanog sporazuma s HNV-om. Rok za dostavljanje ponuda bio je do 23. kolovoza. Za ovu namjenu Republika je izdvojila 11.9 milijuna dinara, odnosno 100.000 eura. Obnova se radi prema projektu koji je završen u listopadu prošle godine i koji je tada predstavljen povodom praznika hrvatske zajednice – dana rođenja bana Jelačića.

»Nakon više mjeseci čekanja i čini se, izvan fokusa službe zaštite, a i zbog godišnjih odmora, završava javna nabava i počet će radovi na obnovi interijera. Maksimalni rok za izvođenje radova je 90 dana. Radit će se na zamjeni električnih instalacija, uvođenju grijanja koje nije postojalo, radimo nove toaleta, sanaciju od vlage, reparaciju i zamjenu drvenarije, zamjenu podnih obloga, bojenje zidova i plafona, podrumski prostor će imati novu ventilaciju. Kod izložbenog prostora potrebna je rasvjeta i elementi vezani za izlaganje. Obnova obuhvaća konzervatorsko-restauratorske radove, kako bi prostor bio vraćen u izvorno stanje. Planirano je da radovi budu završeni do kraja godine, kako bi, prezentirajući hrvatsku zajednicu, mogli sudjelovati i biti vidljivi u velikom projektu Novi Sad – Europska prijestolnica kulture koji je iduće, 2022. godine«, kaže upravitelj Zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* **Darko Polić**.

Polić dodaje kako je prilikom priprema ustanovljeno da sredstava opredijeljena za obnovu nisu dovoljna i sada se radi dodatna procjena kako bi se znalo koliko je sredstava još potrebno.

»Stoga su utvrđeni prioriteti u obnovi, a treba sve radove završiti kako bi prostor bio operativan. U suradnji s HNV-om nastojat ćemo osigurati ta nedostajuća sredstava. Nakon obnove interijera, uslijedit će opremanje prostorija, a za to još nisu osigurana sredstva«, pojašnjava Polić.

Projekt obnove vodi Zavod za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada.

Podsjetimo, Hrvatsko nacionalno vijeće je preuzelo rodnu kuću hrvatskoga velikana bana Jelačića u srpnju prošle godine, a potom svečano u listopadu iste godine na događaju kojem su nazočili i visoki dužnosnici dviju država: predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i ministar vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordan Grlić Radman**.

Iz proračuna Srbije je do sada za otkup i obnovu izdvojeno ukupno 700.000 eura. Osim podruma i prizemlja, kupljen je i jedan od četiri stana na katu kuće. Prostor Zaklade je ukupno oko 350 četvornih metara. Vlada AP Vojvodine izdvojila je sredstva za izradu projektne dokumentacije.

Inače, pročelje i krov ovog objekta, koji se smatra jednom od najljepših baroknih građevina u Podgrađu Petrovaradinske tvrđave, ranije su već obnavljani, a radove je financirao Grad Novi Sad.

D. B. P.

OBAVIJEST O IZMJENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O UVJETIMA I NAČINU OPSKRBE TOPLOTNOM ENERGIJOM

Obavještavaju se kupci toplotne energije da je Skupština grada Subotice na 12. Sjednici, održanoj 5. 8. 2021. godine donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o uvjetima i načinu opskrbe toplotnom energijom, koja je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice* br. 24/21. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o uvjetima i načinu opskrbe toplotnom energijom stupila je na snagu 13. 8. 2021. godine. Izmjene i dopune Odluke o uvjetima i načinu opskrbe toplotnom energijom, među ostalim, u najbitnijem dijelu odnose se na promjenu u načinu raspodjele troškova isporučene toplotne energije u objektima koji se toplotnom energijom opskrbljuju iz zajedničke toplotne podstanice, a imaju ugrađene uređaje za raspodjelu – sekundarna toplotna brojila ili alokatori.

Predmetna Odluka je dostupna na internet stranici JKP Subotička toplana www.toplanasubotica.co.rs u odeljku pod nazivom »Dokumenti«, kao i na internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u odjeljku pod nazivom »Skupština grada Subotice, Službeni list«.

Kupcima toplotne energije koji se toplotnom energijom opskrbljuju u objektima kolektivnog stanovanja u kojima su ugrađeni uređaji za raspodjelu – sekundarna toplotna brojila ili alokatori i kod kojih će doći do promjene u načinu raspodjele troškova isporučene toplotne energije JKP *Subotička toplana* dostavit će anekse ugovora o prodaji toplotne energije s obavještenjem u smislu članka 13. Zakona o zaštiti potrošača.

Za sve informacije u svezi navedene Odluke kupci toplotne energije mogu se obratiti zaposlenima u JKP *Subotička toplana* na lokal br. 107 i br. 115, kao i putem e mail adrese office@toplanasubotica.co.rs.

JKP SUBOTIČKA TOPLANA

O srpsko-hrvatskim odnosima na skupu u Golubiću kod Obrovca u Hrvatskoj

Pozitivni i negativni PROCESI

»Ljudi iz Srbije sve više turistički putuju u Hrvatsku i obrnuto. Sve je manje incidenata, a srpske tablice su preplavile jadransku obalu. Srbi povratnici se sve uspješnije bave ruralnim turizmom u Dalmaciji i Lici. I srpska sela su ovog ljeta puna u ovim krajevima«, rekao je Janko Veselinović

S jedne strane građani Srbije sve češće putuju u Hrvatsku na odmor, a s druge strane odnosi između državnih vrhova dvije zemlje praktično ne postoje, zaključeno je na četrnaestom međunarodnom znanstvenom skupu »Srpsko-hrvatski odnosi, pitanja nacionalnih manjina, politički mitovi, dominantni narativi i kultura sećanja«, koji je održan u Golubiću kod Obrovca u Hrvatskoj.

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac** rekao je da činjenica da se šest-sedam godina nisu sastali predsjednici dviju država, ni premijeri vlada, ni ministri vanjskih poslova predstavlja ozbiljan pokazatelj razdora u međudržavnim odnosima, koji se reflektira kroz pitanja nestalih, prava manjina, vlasnička prava i suđenja za ratne zločine.

Žigmanov: Nastavak suradnje

Predsjednik DSHV-a Žigmanov je u svojem uvodnom govoru pozdravio napore organizatora na ustrajavanju u održavanju hrvatsko-srpskih odnosa živima, budući da na najvišim državnim razinama komunikacija i suradnja u proteklih nekoliko godina izostaje.

U nastavku je predsjednik DSHV-a predstavio aktualni društveni položaj hrvatske zajednice u Srbiji te izazove s kojima se suočava.

Tijekom skupa sastali su se Žigmanov i Pupovac i dogovorili se da će se u najskorije vrijeme dogoditi susret političkih predstavnika hrvatske zajednice u Srbiji i srpske zajednice u hrvatskoj na najvišoj razini, to jest predstavnika Srpskog narodnog vijeća i Samostalne demokratske srpske stranke te predstavnika Hrvatskog nacionalnog vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Žigmanov kaže kako se unatoč zastoja u komunikaciji državnih tijela Hrvatske i Srbije nastavlja suradnja Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske: »ta vrsta stanja nas neće onespokojiti i neće utjecati na nas, tako da našu komunikaciju i suradnju ne prekidamo«.

Nema iskoraka od 2012.

»Mi praktično poslije 2012. godine nemamo iskorak. Što se tiče odnosa EU i suradnje Hrvatske i Srbije, ona pokazuje sve manje interesa za rješavanje pomenutih pitanja«, kazao je Pupovac.

Jedan od organizatora skupa **Janko Veselinović** rekao je da postoje dva odvojena procesa, pozitivan i negativan.

»Ljudi iz Srbije sve više turistički putuju u Hrvatsku i obrnuto. Sve je manje incidenata, a srpske tablice su preplavile jadransku obalu. Srbi povratnici se sve uspješnije bave ruralnim turizmom u Dalmaciji i Lici. I srpska sela su ovog ljeta puna u ovim krajevima. Negativno je

što odnosi između državnog vrha Srbije i Hrvatske ne postoje. To je od njih neodgovorno, jer se ne rješavaju brojna otvorena pitanja«, naveo je Veselinović.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** rekao je da su Hrvati u Srbiji isključeni iz procesa donošenja odluka i dodao da imaju negativni status u javnosti što je, kako je ocijenio, posljedica nekritičkih politika sjećanja i brutalnog državnog intervencionizma u identitet Hrvata, te nastavku izloženosti etnički motiviranim incidentima i govoru mržnje.

S druge strane, naveo je Žigmanov, postoje i pozitivne stvari, kao što je renoviranje rodne kuće bana **Josipa Jelačića**, dobijanje prostora u Beogradu, osnivanje centara lokalnih zajednica u nekoliko šokačkih mjesta, izgradnja Hrvatske kuće u Subotici, osiguravanje udžbenika u obrazovanju na hrvatskom.

Posebno je istaknuo održavanje stalne suradnje s institucijama i organizacijama srpske zajednice u Hrvatskoj.

Komentiranje svesti na određenu mjeru

Profesor **Davor Pauković** sa Sveučilišta u Dubrovniku rekao je da je preduvjet za pomirenje između dva naroda i dvije države postojanje strategije i ulaganje napora svih relevantnih institucija, što u slučaju Hrvatske i Srbije »evidentno nedostaje«.

»Drugi problem je u tome što se odnosi uveliko iscrpljuju u povijesnom sjećanju, najviše onom traumatičnom. Mislim da bi javno komemoriranje trauma iz 20. stoljeća na nacionalnoj razini nivou trebalo svesti na određenu mjeru. Naši odnosi su zagušeni povijesnim traumama«, ocijenio je Pauković.

Svi sudionici su se složili da je neophodno raditi na unaprjeđivanju odnosa, ne samo zbog popravljavanja položaja manjinskih zajednica već i zbog jačanja politike regionalne stabilnosti.

Ovogodišnji skup nastavak je projekta koji su početkom 2021. godine započeli Centar za demokratiju, istoriju i pomirenje (CHDR) iz Novog Sada i Sveučilište New York kroz seriju internetskih predavanja.

Skup su organizirali CHDR i Udruga za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića.

Beta

Dopunski izbori za manjine u Hrvatskoj

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 18. kolovoza raspisala dopunske izbore za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskog naroda za 3. listopada 2021. Odluka stupa na snagu 24. kolovoza tekuće godine, od kada počinju teći izborni rokovi.

Što se tiče srpske nacionalne manjine, na »raspolaganju« su 72 izborna mandata u 37 općina, 15 gradova i 10 županija.

Nacionalne manjine će birati tri predstavnika Bošnjaka, četiri Talijana, tri Mađara, tri Hrvata, jedanaest Roma i jedan Ukrajinac.

J. D.

Sedam stoljeća na Kosovu, tri desetljeća u Hrvatskoj

Čudesno Janjevo

Pavao Palić nosi jedno od najkarakterističnijih i najstarijih prezimena Hrvata iz Janjeva, s Kosova. Ovo se prezime uz drugo karakteristično prezime iz ovog mjesta Glasnović pojavljuje i u pričama o nastanku Janjeva. Pavao Palić, koji je za *Laudato* televiziju režirao i napisao scenarij za tri dokumentarna filma i sada radi četvrti koji se zove *Čudesno Janjevo*, kaže kako, iako nije povjesničar, povijest Janjeva i drugih mjesta u kojima su se naselili trgovci iz Dubrovačke republike jako dobro poznaje jer ih istražuje već dvadeset godina.

»Istraživao sam i u arhivima dubrovačkim i šire određena prezimena koja su najsnažnije utisnuta u povijest zajednice a to su Palić, **Glasnović**, **Brkić**, **Čibarić** i neka druga«. Osim arhiva, o prisutnosti i podrijetlu ovih prezimena svjedoče i groblja kod Cavtata, Slanog, Konavala... nekadašnjih područja Dubrovačke republike.

Dvadeset godina istraživanja

Pavao Palić se bavi marketingom i trgovinom, a kako kaže, trgovina je u neku ruku prirodno i imanentno zanimanje za Janjevce, jer su tako odrastali, odgajani i tako su i preživjeli. Zanimanje pak za povijest Janjeva i istraživanja su bila potaknuta proslavom 700. obljetnice od prvog pisanog spomena najstarije hrvatske dijasporu u Janjevu. Naime, tada je Palić, kao član Hrvatskog društva *Janjevo*, izabran za predsjednika organizacijskog odbora proslave.

»Pripreme za proslavu su trajale gotovo godinu dana, cijele 2002. za 2003. kada je bila proslava koja je obuhvatila sve destinacije gdje Janjevci u tom povijesnom hodu borave ili su boravili. Te dvije godine sam jako puno morao akceptirati povijesnoga, znanstvenoga i društvenoga što je tu zajednicu kroz 700 godina određivalo i hvala Bogu to je

Opstali sedam stoljeća na Kosovu, raselio ih posljednji rat* Prije dvadeset godina obilježena 700. obljetnica prvog pisanog spomena Janjeva* Sada će biti 30 godina od prvog najvećeg vala dolaska janjevačkih Hrvata u Zagreb 1992. godine, integracija i inkulturacija teče u dobrom smjeru, kaže Pavao Palić

jako dobro i lijepo završilo, a nakon toga su me izabrali za predsjednika Hrvatskog društva *Janjevo* i u dva mandata sam bio predsjednik. Budući da je paralelno bila prisutna i udruga *Janjevo*, dogovorili smo se da to sve bude udruga *Janjevo* i bio sam vrlo aktivan predsjednik do prije pet godina«, kaže Palić.

»Proslava je bila otvorena u zagrebačkoj prvostolnici na blagdan svetog Nikole stoljetnoga zaštitnika Janjeva, a zatim za svetog Vlaha u Dubrovniku našem prazavičaju iz Dubrovačke republike. Nastavljena je bila u Janjevu u svibnju, kada se proslavlja onaj ljetni sv. Nikola kako ga mi nazivamo, kada se slavi prijenos moći sv. Nikole u Bari, i onda na koncu u Kistanjima ili u novome domovinskom Janjevu u rujnu, i na koncu u zagrebačkoj katedrali kada smo zatvorili tu 2003. godinu. Kroz tu godinu je bilo jako puno duhovnih, znanstvenih, sportskih i kulturnih događanja i simpozija glede te visoke obljetnice«, podsjeća Palić.

»U pismu pape **Benedikta XI.** barskom nadbiskupu **Marinu** 1303. godine se spominju Trepča Novo Brdo i Gračnica, odnosno indirektno Janjevo jer tada Janjevo nije postojalo kao župa. Međutim, Dubrovčani koji su htjeli izgraditi crkvu su već postojali na tom prostoru i prije 1303., jer ne bi uopće tražili župnika da nije bilo tako, naime morate imati minimum tristotinjak stanovnika da biste dobili župnika«, objašnjava Palić.

Drugo mjesto koje su do posljednjeg rata naseljavali Hrvati je bila Letnica.

»Letničani, odnosno Letnica, se spominje kao dubrovačka enklava tek negdje oko 1500. godine i po onome što smo pronašli apsolutno govori o tome da su Letničani iz zaleđa Dubrovnika naselili te krajeve i danas na žalost u Letnici ima minimum minimuma, nema ni 15 Hrvata, a u Janjevu ih ima oko 190. Ali nikad se s Janjevom ne zna. Janjevo je čudna biljka povijesna«, tvrdi Palić.

Na naše pitanje misli li da se život Hrvata u Janjevu može obnoviti Palić kaže:

»Unatrag 100-110 godina bilo je 8 ratova na tim prostorima, toliko se toga mijenjalo i izmjenilo da uopće čovjek više

ne može razmišljati logički zašto su Janjevci opstali na tim prostorima. A kad kažemo Janjevci, mislimo i na Letničane koji često o sebi tako govore. Budući da ovdje u Hrvatskoj ne znaju tko su Letničani koji su se naselili u Hrvatsku, u Voćinu i pokraj Petrinje, jednostavnije im je reći da su Janjevci».

Progon, asimilacija, nestajanje

Inače, Palić je rođen u Janjevu 1962. godine, a onda su roditelji odlučili 1974. preseliti se u Zagreb.

»Nije nas nitko tada tjerao, ali su roditelji odlučili da bi za obitelj s četvero djece bilo najbolje doći u Hrvatsku, u Zagreb, i Bogu hvala dobro su odlučili tada«, kaže Palić.

I zaista, budući da je od nekada jake i žive zajednice Hrvata u Janjevu koje je do 90-tih godina imalo gotovo 4.500 stanovnika, nakon rata ih ostalo manje od dvjesto, čini se da su predosjetili što će uslijediti. A povijesni put janjevačke zajednice Hrvata, Palić kaže, događao se na ovaj način.

»Šešelj je 1991. godine došao u Janjevo i počeo prijetiti 'ustašama Tuđmanovim'. I počeli su '91. pozivati naše mladiće na ratište, na Vukovar, da bi se borili za JNA. Međutim, niti jedan od mladića se nije odazvao i cijele obitelji su odlazile preko Makedonije i Bugarske i zatim preko preko Rumunjske i Mađarske ulazile u Hrvatsku. Najviše ih se doselilo u zagrebačku Dubravu. To je bio prvi val koji je imao oko 3.000 Hrvata Janjevac, a 1999., kada je bilo bombardiranje, onda se doselio preostali dio oko 1.000 Janjevaca,

tako da je Janjevo ostalo prvo na oko 300 Hrvata, pa 200 i sada ih ima oko 190«.

Slična je sudbina i nekadašnjih enklava dubrovačkog podrijetla i u Bugarskoj i Makedoniji, jer se polako asimiliraju i nestaju.

Međutim, kaže Palić, još uvijek nisu zaboravili Janjevo i »o svaki Uskrs i Božić skupina ljudi iz udruge a i šire, pomažu najprije Janjevu a zatim i druge enklave«.

»Unatrag skoro 25 godina se šalju ili financijska sredstva ili različite potrepštine, i nikada ne zaboravljamo ni Janjevce u Skoplju i Sofiji i jasno i u Kistanju. Usto, kada vidimo da su ljudi u velikoj nevolji i ovdje u Hrvatskoj, a ima ih danas puno, snalazimo se na način da dođemo do bonova pa im podijelimo za Uskrs i Božić da osjete da nisu napušteni i zapostavljeni u svojoj nevolji«.

Integracija u novu sredinu

U vrijeme kada su Hrvati s Kosova došli u Hrvatsku, i tu se naselili 90-tih godina, bilo je napisa u medijima o nesuglasicama između pridošlih i starosjedilaca. Ima li danas takvih problema i jesu li se poslije toliko godina navikli jedni na druge, stari i novi stanovnici.

»Problema je bilo i bit će. Kad malo pratite migrativnu genezu zajednica i naroda, vidi se da je potrebno skoro tri generacije da se uopće jedna zajednica inkulturira i integrira u sustav društva ili države. Janjevci govore na način koji je stran domicilnom stanovništvu i to je jasno. Ja uvijek kažem, budući da sam vodio jako puno hodočasnika diljem Europe, kada sam obišao i Molise i Gradišće, gdje živi naša mlađa dijasporska braća, kada razgovarate s Hrvatima iz Molisea, odmah osjetite talijanštinu u govoru, kada odete u Gradišće osjetite germanizme, pa tako i kad vas slušam osjetim da govorite onim vojvođanskim akcentom. Tako i Janjevci imaju specifičan govor, a kako su više od sedam stoljeća čuvali svoj identitet, malo su tvrdi i ljubomorniji i ne žele da im se s visoka o tome govori. Jer svjesni su što su morali proći i dociranje s visoka ih iritira. A u pogledu procesa integracije, sada će biti 30 godina od prvog najvećeg vala dolaska Janjevačkih Hrvata u Zagreb 1992. godine, ona teče u dobrom smjeru i inkulturacija ide kako bi i trebalo biti. Zajednica u Kistanjima od 3.000 prognanih 1996.-1997. moram reći osvježenje je za Hrvatsku, brzo su se uklopili i vidim da tu ima budućnost kao novo domovinsko Janjevo.«

Inače, kako procjenjuje Palić, u Hrvatskoj živi oko 10.000 Hrvata podrijetlom s Kosova te u svijetu oko dvije do tri tisuće.

J. D.

Politika nas gleda kao protivnike, a ne partnere

Problem je što politička vlast nas vidi kao protivnike, a ne kao partnere. Mislim da bi i njima bilo lakše da imaju jaka udruženja s kojima mogu razgovarati o problemima poljoprivrednika i na osnovu tih saznanja kreirati agrarnu politiku. Nažalost, nije tako, mi se doživljavamo kao protivnici, a posljedica je gašenje udruženja poljoprivrednika

Pavle Kujundžić prije skoro dvadesetak godina bio je jedan od osnivača Udruženja poljoprivrednika *Subotica*. Danas će reći da je to bilo jedno od najorganiziranijih udruženja poljoprivrednika, ali politika, taština i međusobna neslaganja razlog su što ovo udruženje više nije aktivno. Uz to, on kao razlog gašenja ovog udruženja navodi i problem njegovog financiranja, jer ni sami članovi nisu bili spremni financirati tekuće troškove rada udruženja. Treba li poljoprivrednicima udruženje koje bi zastupalo njihove interese, ukazivalo na probleme, pregovaralo u njihovo ime, koji su to pomoci napravljeni u godinama kada su subotičko i druga udruženja

poljoprivrednika bila aktivna, koji su najveći problemi domaće poljoprivrede, teme su o kojima smo razgovarali s Pavlom Kujundžićem.

► **Udruženje poljoprivrednika Subotice osnovano je poslije 2000. Bilo je to vrijeme kada su udruženja poljoprivrednika bila aktivna i u drugim mjestima Vojvodine. Zbog razilaženja u interesima članova ili iz nekih drugih razloga kasnijih godina izostala je zajednička borba poljoprivrednika. Gledano iz perspektive subotičkog udruženja što ste uspjeli uraditi?**

Prvo, pokazali smo da se poljoprivrednici mogu i znaju organizirati, imati zajedničke stavove oko ključnih problema. Naša velika akcija bila je blokada autoceste u vrijeme suše 2002. godine, kada smo, iskreno uz pomoć politike, uspjeli izboriti se da svi poljoprivrednici u Vojvodini dobiju mineralno gnojivo i certificirano sjeme. Naredne godine prosvjed je bio zbog niske cijene pšenice. Tržište još nije bilo razvijeno i mi proizvođači očekivali smo pomoć države. Uspjeli smo napraviti mali pomak, nismo bili prezadovoljni, ali ipak smo uspjeli nešto uraditi. Posljednji veliki prosvjedi bili su 2011. zbog državnog poljoprivrednog zemljišta. I poslije toga, jednostavno, udruženje je ugašeno. Problem je što politička vlast nas vidi kao protivnike, a ne kao suradnike. Mislim da bi i njima bilo lakše da imaju jaka udruženja s kojima mogu razgovarati o problemima poljoprivrednika i na osnovu tih saznanja kreirati agrarnu politiku. Nažalost, nije tako, mi se doživljavamo kao protivnici, a posljedica je gašenje udruženja poljoprivrednika.

► **Da postoje jaka lokalna ili regionalno organizirana udruženja poljoprivrednika, koliko bi onda poljoprivrednici mogli biti jaki pregovarači u rješavanju strateških pitanja?**

Sigurno bi, jer problema je puno. Recimo, nigdje ne postoji da su prerađivači ujedno i proizvođači sirovine za proizvodnju. Konkretno nigdje, osim kod nas, velike klaonice nemaju svoj tov, ili mlinovi svoju proizvodnju pšenice. Normalno je da su poljoprivrednici vlasnici zemljišta i proizvođači sirovine. Ovako, kada veliki prerađivači imaju svoju proizvodnju, onda je teško naći zajedničke interese. Oni ne ovise od naših proizvoda, što znači da mogu ponuditi cijenu koju hoće, a mi smo je prinuđeni prihvatiti. To je jedan, ali ne i jedini problem poljoprivrede. Naša gospodarstva su usitnjena, a proizvodnja sve više ide ka većim površinama. Još uvijek ne koristimo u potpunosti novu suvremenu tehnologiju, jer većina poljoprivrednika radi na način na koji se radilo prije nekoliko desetljeća. Tu kod njih neće biti napretka već samo preživljavanje.

► **Kazete problem su usitnjena gospodarstva, a s druge strane imamo one koji obrađuju po 500 hektara zemlje. Kako tu napraviti balans?**

Tu je problem dodjela državne zemlje. Tko radi arendu u redu, ali mali poljoprivrednici ne mogu doći do državne zemlje i zbog toga se i bune. Moguće je zloupotrijebiti sa zakupom državne zemlje spriječiti, ali treba imati i volje za to, a i treba imati dovoljno inspektora za rad na terenu. Događa se da netko zakupi i 2.000 hektara, a to automatski znači da 25, 50 ili 70 poljoprivrednika ostane bez

zemlje. Znae, ljudi su ušli u kredite, treba sada te kredite vraćati i zato svi hoće, moraju raditi sve više i više zemlje. Mislim da smo u toj »gladi« za zemljom malo pretjerali s visinom arende. Cijene su već tolike da je pitanje ukoliko se spoje dvije loše godine kako ćemo plaćati tu arendu. U subotičkim atarima arenda je sada oko 200 eura po jutru. To je na rubu isplativosti. Ne samo što je skup zakup već je zemlja skupa i kada se kupuje. Mislim da bi država tu trebala omogućiti kupovinu zemlje samo onima koji se bave poljoprivredom. Kod nas su sada glavni kupci odvjetnici i liječnici koji su novac zaradili na drugoj strani, a ne u poljoprivredi. Sada taj novac ulažu u zemlju, misleći da će tu izvući najveći profit. U atarima oko Subotice jutro je oko 5.000 eura, čujem sada da se prodaje i za 7.000, ali to je ono kada čuješ da se zemlja prodaje ona je već prodana.

► **Nije li onda logičnije da se poljoprivrednici udružuju u smislu da ne kupuju svi sve od mehanizacije, već da neko ima kombajn, netko novu samohodnu prskalicu? To bi onda pojeftinilo proizvodnju.**

Na Zapadu postoje takozvani *mašinski prstenovi* gdje se udružilo više poljoprivrednika i onda zajednički kupuju i koriste strojeve. Činjenica je da mi, pogotovo priključne strojeve, koristimo u jednom kratkom razdoblju. Naravno, mora se sve odraditi u agrotehničkim rokovima, ali to bi se sve moglo uskladiti kada bismo se mi mogli dogovoriti. No, izgleda da se ni oko toga ne možemo dogovoriti iako nas to direktno udara po džepu. Svatko hoće imati traktor, plug, sijačicu, sve svoje i kada sam smislio ići na njivu onda idem i radim.

► **Koliko onda jedno gospodarstvo mora obrađivati zemlje da bi moglo ne samo preživljavati već i donekle napredovati?**

Barem 50 hektara. Da živi normalno jedna obitelj i malo napreduje.

► **Kad već govorimo o ratarstvu, kako komentirate to što su se poticaji za ratarsku proizvodnju sveli na 4.000 dinara i što plaćate naskuplje gorivo?**

Poticaji bi trebali biti veći, a korekcija cijene goriva bio je jedan od zahtjeva poljoprivrednika, da i mi imamo gorivo oslobođeno akciza, ali tu nikada nismo uspjeli uraditi ništa. Tadašnji ministar financija kazao nam je kako su akcize na gorivo veliki novac koga se država ne može odreći. Gorivo je najveći izdatak za nas. Ovisno o obradi, potrebno je godišnje za hektar od 80 do 100 litara goriva.

► **Praksa je postala da su cijene poljoprivrednih proizvoda najniže u vrijeme kada se usjevi skidaju s njiva. Poljoprivrednici zbog kredita i drugih davanja često ne mogu čekati bolju cijenu već prodaju čim rod skinu s njiva. Ukoliko lageruju rod, to ih košta. Je li za to neki pravac razvoja podizanje vlastitih skladišnih kapaciteta?**

Jeste, ali to ima smisla samo kod velikih proizvođača. Mali bi se mogli udružiti, ali tu je onda mnogo neriješenih pitanja od vlasničkih odnosa, mjesta gdje će biti silosi. Jeste, bilo je takvih inicijativa. Znam takve primjere u Vojvodini. U jednom slučaju osam poljoprivrednika je udružilo sredstva, našlo lokaciju, podiglo silose i odlično rade

i dalje. Ali, bilo je i slučajeva da takva priča jednostavno propadne.

► **Kada govorite o udruživanju, takav primjer su nekadašnje zadruge. Onda smo došli do toga da su zadruge postale trgovci. Mislite li da se izgubio taj smisao zadrugarstva?**

Smisao zadrugarstva je da zajedno radimo kako bi svi- ma bilo lakše i bolje. Po mom sudu, ova kampanja oko

Moje gospodarstvo bavi se ratarstvom, a prije tri godine s **Miroslavom Kišom** krenuo sam u stočarsku proizvodnju. Radimo zajedno više od 200 hektara. Uvezli smo kvalitetne priplodne junice rase *limuzin* iz Francuske. Uvezli smo uz junice i kvalitetne priplodne bikove i sada već od njih ima stotinjak teladi i junica, pa je na gospodarstvu oko 250 grla. Mislim da je to dobar posao. Do pandemije naša firma bila je posrednik u uvozu oko 600 grla i mislim kada se situacija normalizira da će potražnja porasti. Naravno, u nabavi je dragocjena pomoć države, koja daje 125.000 po grlu, tako da ima interesa za nabavu kvalitetnog priplodnog materijala.

pomoći o otvaranja zadruga koja se sada vodi čista je politička priča. Općenito, problem je što kod nas nema dugoročnije strategije i plana u poljoprivredi. Svaki ministar koji dođe počinje sve iznova. Veliki napredak bio je u vrijeme **Ivane Dulić-Marković** i **Gorana Živkova**, sve ostalo bilo je u stilu: svijet počinje od mene.

► **Poljoprivrednici sredstva za ulaganje u proizvodnju, ili dio tih sredstava mogu osigurati na natječajima Ministarstva poljoprivrede, Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu i na koncu tu je i IPARD. Koliko se to koristi?**

Ministarstvo je nedavno izašlo s mjerom 50-40-10, što znači da država daje 50 posto, 40 posto je kredit i 10 posto vlastita ulaganja i ja sam bio iznenađen da je bilo skoro 2.000 prijava. Znači da ljudi to prate, da su zainteresirani, da im treba pomoć, ali problem je što novca neće biti za svih 2.000 prijavljenih, već recimo za njih 400. Ostali čekaju sljedeći natječaj, a pitanje je kada će biti objavljen, kakvi će biti uvjeti. Generalno mislim da vojvođanski poljoprivrednici znaju aplicirati i nekada kada je lakše bilo doći do tog novca uspjeli su uzeti značajna sredstva. I to jeste bila velika pomoć. IPARD je nešto drugo. Prekopirani su principi i standardi Zapada, a mnogo toga kod nas se ne može primijeniti. Evo jedan primjer; poznanik i njegov otac imaju zajedničko domaćinstvo, ali je dio zemlje na sinu, a dio na ocu, zajedno obrađuju tu zemlju, ali ljudima iz IPARDA nitko ne može objasniti da oni nisu dva gospodarstva, a da je zajednička roba prodavana preko sina koji je u PDV-u. To onima koji vrše kontrolu te stvari nisu jasne. Ili, recimo: na jednom gospodarstvu traktor je kupljen na snahino ime, on sad mora biti posebno izdvojen, ograđen jer ne pripada tom gospodarstvu. Onda je taj traktor ograđen i posebno odvojen u

dvorištu. Ima, naravno, i onih koji su uspjeli i na IPARD-u, ali to su oni veliki, jer IPARD traži prethodnu pripremu, ozbiljan biznis plan i na kraju da se to sve isprati tijekom kontrola koje traju još nekoliko godina.

► **U kom pravcu bi trebalo dalje planirati poljoprivredu, što bi trebali biti strateški pravci?**

Država mora pomoći malim i srednjim gospodarstvima. Ne možemo svi otići u grad i raditi. I na Zapadu su poticaji uvedeni kada su ljudi počeli napuštati poljoprivredu i okretati se isplativijim poslovima. Onda je država rekla; nama ta poljoprivreda treba, treba nam hrana, i zato ćemo nadoknaditi tu razliku u zaradama kako bi ostali na svojim gospodarstvima. Važno je zadržati žene na selu, ali nije dovoljno da ona bude kućanica već da ima neko zanimanje. Recimo, neki manji pogon za preradu. Zatim infrastruktura u selima, od vodovoda, kanalizacije, vrtića. Onda ima šanse da mlade obitelji ostanu na selu.

Jeste li onda optimist kako će izgledati sela u Vojvodini?

U Bačkoj i Srijemu mislim da će opstati. U Banatu nisam siguran. Banat je specifičan, drugačiji su uvjeti, kvalitete zemljišta.

► **Cro-Fond pokrenuo je priču s gospodarstvenicima. Prvo oko izrade registra, a zatim i oko osiguranja pomoći iz Hrvatske za naše gospodarstvenike. Mislite li da je to dobra priča?**

Samo pogledajte što su Mađari uradili kroz fondaciju *Prosperitati*. Konkretno primjer; bila je jedna mala radionica s troje uposlenih. Sada ih je 25. Solidno su plaćeni, imaju posla, jer ono što proizvedu kupuju drugi košnici sredstava mađarskog fonda. Mogli smo to i ranije uraditi, barem kada su Mađari krenuli. Bilo je inicijativa s naše strane ranije, ali Hrvatska se nije tada htjela baviti time. Naravno, prijavit ću se u registar gospodarstvenika, i mnogo mojih prijatelja, kako čujem, je zainteresirano. Hrvatska mora vidjeti da nas tu ima, da samo ne igramo i pjevamo već i da nešto radimo. Nadam se kada to vide da će uložiti i nešto novca u nas.

Muzejska priča o dolini Neretve

Lokalni muzeji pružaju osjećaj zajednice i mjesta slaveći kolektivno naslijeđe, nudeći sjajan način za upoznavanje povijesti određenog područja, a to je ono na čemu upravo i počiva priča ovog muzeja

Metković, grad u Dalmaciji u sastavu je Dubrovačko-neretvanske županije. Zemljopisni smještaj Metkovića, te otvorenost doline Neretve prema moru svrstava ga u mediteranske gradove sa svim utjecajima koje mediteranski civilizacijski i klimatski krug donosi. Smješten na samoj granici dvaju nekadašnjih svijetova: Venecije i Osmanskog carstva, Metković je ipak sačuvao svoju pripadnost hrvatskom nacionalnom biću.

Prirodoslovni muzej Metković je lokalna institucija čiji rad u potpunosti financira Grad Metković. Zadatak mu je da pruža pogled u prošlost, informira o sadašnjosti i pomaže u predviđanju budućnosti okoliša koji se mijenja pod utjecajem klimatskih promjena.

Kao i svaki muzej, ima moć stvaranja jedinstva na društvenoj i političkoj razini, ali i na lokalnoj. Lokalni muzeji pružaju osjećaj zajednice i mjesta slaveći kolektivno naslijeđe, nudeći sjajan način za upoznavanje povijesti određenog područja, a to je ono na čemu upravo i počiva priča ovog muzeja: Neretvani i njihov okoliš kroz stoljeća, sve povijesne mijene imena rijeke i onog što je bilo značajno za stanovnike u tim trenucima – Naro, Narentium, Neretva.

Od antike, kada je **Marko Porcije Katon** zapisao: »Kažu da je rijeka Naron velika, lijepa i bogata ribom«.

U antičkim vrelima spominje se izvrsnost biljke perunike (*Iris illyrica*), koja je rasla na obalama rijeke Naron, a koristila se u ljekovite i kozmetičke svrhe do venecijanske

izreke »Narenta maledetta da Dio« – Neretva od Boga prokleta, zbog malarije koja je dolinom vladala sve do pred drugi Svjetski rat kada su u vode Neretve puštene dvije vrste riba: gambuziji i babuške koje su iskorijenile komarce koji prenose malariju. Danas je dolina jedan od osam zaštićenih kulturnih krajolika Hrvatske zbog svog posebnog jendečkog krajolika. Jendeci su kanali koje su Neretvani stoljećima kopali da dreniraju močvarno tlo i dobiju male obradive parcele.

Stalni postav

»Prirodoslovni muzej Metković je u sadašnjoj zgradi otvoren 17. srpnja 2015. godine, ali njegova povijest seže u 1948. godinu, kada je utemeljena Ornitološka zbirka Metković. Ujesen 1947. godine ornitolog **Dragutin Rucner** prvi put dolazi u dolinu rijeke Neretve i susreće se s članovima Lovačkog društva iz Metkovića. Iz zajedničke ljubavi prema pticama rađa se ideja o osnivanju Ornitološke zbirke koja bi javnosti prikazala bogatstvo ptičjeg svijeta donjeg toka rijeke. Lovačko društvo je osiguralo sredstva potrebna za istraživanje ornitofaune, a zauzvrat su izrađivani preparati za zbirku. Višegodišnje istraživanje raznolikosti i biologije ptica donjeg toka rijeke Neretve provedeno je u svim godišnjim dobima od 1948. do 1953. godine. Dragutin Rucner razdjelio je područje istraživanja na staništa i u svakom staništu bilježio ptičje

vrste na gniježđenju. Ornitološka zbirka u Metkoviću za javnost je otvorena 1952. godine u prostorijama Lovačkoga društva i sastojala se od 240 preparata ptica«, kaže ravnateljica ovog muzeja **Ivana Baće** i navodi kako je rezultate svojih istraživanja Rucner objavio u više radova: *Ptice doline Neretve*, *Novi podaci za poznavanje ornitofaune Donje Neretve*, *Nadopuna poznavanju ornitofaune Donje Neretve*, *Nadopuna poznavanju ptica doline Neretve (III.)* i *O životu ptica u dolini Neretve*.

»Od svog prvog posjeta 1947. godine Dragutin Rucner pohodio je dolinu Neretve tijekom cijeloga života, vezan uz nju pticama i ljudima. Stalnim postavom prikazane geološke i biospeleološke specifičnosti delte rijeke Neretve prikazane su staklenim panelima, a petrografija je vizualizirana uzorcima kamena iz lokalnih kamenoloma. Kroz drugu, treću i četvrtu sobu protežu se trodimenzionalni prikazi vodenih i kopnenih staništa delte rijeke Neretve – od močvare, tršćaka i kanala, longitudinalnog vodenog toka rijeke, kamenjara i točila, šumskih staništa pa do antropogeno uvjetovanih naselja i poljoprivrednih površina. Dioramski prikazi završavaju 'aerodromskom' scenom selidba ptica te scenama zimovanja u vodenim i kopnenim staništima. Popraćeni su video materijalom ponašanja životinja u specifičnom staništu, zvukovima

nom i interaktivnom obliku. Pjev ptica koji vas okružuje i šum vode u prostoru pretvaraju vaš posjet u jedinstveno iskustvo zvukova, glasova, svjetla i riječi. Korak po korak, sve više ste uronjeni u intimno putovanje i introspektivni dijalog. Provodeći ugodno vrijeme u Muzeju, svatko ovdje pronalazi priču koja ga nekako povede i u sjećanja na njegov zavičaj.«

Prirodna baština doline Neretve

Projekt »Promicanje održivog razvoja prirodne baštine doline Neretve s ciljem razvijanja javne svijesti o važnosti očuvanja bioraznolikosti i georaznolikosti kroz promociju, edukaciju i interpretaciju zaštićenih dijelova prirode i ekološke mreže *Natura 2000*.« lociran je i /ili povezan sa sljedećim kategorijama područja prirodne baštine.

»Projekt 'Promicanje održivog razvoja prirodne baštine doline Neretve' vrijedan je više od 14 milijuna kuna, a čiji je nositelj Dubrovačko-neretvanska županija, bliži se kraju. Realizirano je tako uređenje posjetiteljskog centra Vrata Neretve i planinarskog doma – rekonstrukcija škole u Bačini, uređenje izložbenog prostora – postav muzeološke koncepcije za 'prvu prostoriju' Prirodoslovnog muzeja u Metkoviću kao i uređenje edu-eko kompleksa

i izgradnja vjetro-orgulja na brdu Trovro u Rogotinu. Postavljene su i uređene promatračnice za bioraznolikost s edukativnim sadržajem te postavljene informativne ploče edukativnog karaktera na Bačanskim jezerima, a napravljena je i revitalizacija i uređenje poučnih staza i šetnica namijenjenih pješacima na području značajnog krajobraza Predolac – Šibenica. Nadalje, uređen je edu-eko vrt u sklopu Osnovne škole fra. Ante Gnječa u Staševici, uređeno eko dječje igralište edukativnog sadržaja na temu zaštićenih dijelova

glasanja ptica i vodozemaca, multimedijalnim prikazom bioraznolikosti staništa kao i raznovrsnošću kukaca, puževa i školjkaša u vodenim i kopnenim staništima delte Neretve. Iz treće sobe izlazi se u vrt Muzeja koji u autohtonoj vegetaciji pruža dom pticama i kukcima u kućicama za ptice i hotelu za kukce«, kaže Ivana Baće i naglašava kako je maleni Prirodoslovni muzej u Metkoviću mjesto gdje se susrećete s autentičnom Neretvom, punom iznenađenja, zvukova, boja i mirisa, a Dubrovačko-neretvanska županija ima više od 40 muzeja i galerija.

»Sve promjene i današnja borba da se nastavi skladan suživot čovjeka i živog svijeta mogu se pratiti u digital-

prirode u Otrić Seocima, a nabavljena je i postavljena oprema i sustav tehničke zaštite na području Predolac – Šibenica i brdu Babina gomila. Kroz zaokruženu priču o prirodoslovnoj i geološkoj baštini Neretve posjetitelji mogu vidjeti kako geološke sile, vrijeme, voda i čovjek djeluju na teksturu stijena, te posljedice djelovanja unutarnjih i vanjskih sila na objekte poput jama i špilja, a u sklopu geološkog stupa geološke profile i fosile. Interaktivna mapa s prostornim rasporedom speleoloških objekata prikazuje njihovu rasprostranjenost i bogatstvo u delti«, kaže Ivana Baće.

Zvonko Sarić

Riječica – granica raznih religija

Zbog vojnih zasluga i vjerosti prema dvoru ugarska kraljica **Marija Terezija** je 7. svibnja 1743. godine proglasila Suboticu (Subotički šanac u okviru Potisko-moriške vojne krajine) privilegiranim komorskim gradom pod imenom Sent Marija. Na osnovu dodijeljenog privilegija, te na osnovu Vječitog ugovora, sklopljenog s ugarskom Kraljevskom komorom, vojnu upravu zamjenjuje građanska. Gradu i nadalje teritorijalno pripada dvanaest pustara. Ovim činom grad stječe određenu samoupravu sa sudskom i izvršnom vlašću, stanovnici se oslobađaju plaćanja određenih poreza. Grad osim redovnih tjednih pijaca (ponedjeljkom) stječe pravo održavanja tri velika godišnja sajma. Gradsko vijeće (magistrat) može dozvoliti doseljavanje obrtnicima, trgovcima itd. po slovu vječitog ugovora (članak 12.) članovi unutrašnjeg magistrata i sudaca (danas gradonačelnik) mogli su biti samo katolici, jer je službena religija austrijskog carstva u to doba bila katolička, a ostale konfesije su tolerirane. U povijesti ovaj proces se naziva i razvojačenje krajine ili uvođenje »civilne vlasti«. Novi građani su privilegij morali i platiti u jednom iznosu od 23.901 forinti, a preuzeli su i plaćanje godišnje obveze koja je iznosila preko 10.000 forinti. Po **Iványiju**, za financiranje su podigli zajam od 19.000 forinti s kamatom od 6% od dvojice zajmodavaca. Suštinski gledano, ni danas nije mnogo drugačije, samo što umjesto Bečkom dvoru sada poreze i ostale obveze plaćamo uglavnom Vladi u Beogradu, koja će odlučiti koliki iznos »ćemo dobiti nazad« od nje u vidu cesta, kanala, škola, zdravstvenih objekata itd. Gradovi su u povijesti uvijek bili sigurni izvori porihoda!

Nezadovoljnici se iseljavaju

Nakon što je svečano proglašen privilegij, javili su se i nezadovoljnici: stanovnici pravoslavne vjere i plemići koji su bili nezadovoljni pojedinim odredbama privilegija. U rješavanje sporova umiješale su se i najveće instance u carstvu i nakon njihovog arbitriranja većina pravoslavaca se, budući da nije prihvaćen njihov zahtjev da na ludaškoj pustari izgrade svoj novi šanac, 1746. godine iselila iz grada. Njihove zamjerke su bile: budući nisu mogli biti članovi užeg unutarnjeg magistrata (13 članova) nego samo šireg (60 članova, 18 mjesta), smatrali su da »došli su pod vlast katolika«, a pozivajući se na vojne privilegije

Kayserova karta i prostorna segregacija po konfesijama

smatrali su da ne moraju plaćati gradski porez. Plemići su također smatrali da po svom rang nisu dužni plaćati gradski porez. Plemstvo, sve do građanske revolucije 1848., nije plaćalo porez. Dio plemića također se iselio i u militičkoj pustari (koja je pripadala županiji sa sjedištem u Somboru) osnovali su naselje Nemesmilitics (Plemićki Miletić) koju su Hrvati-Bunjevci skraćeno nazvali Lemeš. Danas se ovo naselje zove Svetozar Miletić, ali i Nemesmilitics i Lemeš. Magistrat je, da bi ublažio gubitak stanovništva, 1746. godine dozvolio naseljavanje petnaest katoličkih mađarskih porodica iz Kecskeméta. Naravno, nisu se svi odselili; po službenom popisu iz 1748. u gradu živi 562 domaćinstva. Od toga su 405 katolička (hrvatsko-bunjevačka), 58 pravoslavna (srpska) 48 mađarska i 51 plemićka domaćinstva.

Riječica koja razdvaja konfesije

U Vječitom ugovoru Magistrata s Ugarskom komorom piše: »Dvadeset i prvo: sadašnji posjednici ostaju na posjedu koji im sada pripada, s tim da katolici budu smješteni na jednoj a pravoslavni na drugoj strani«. Tekst ne spominje doslovce bezimenu riječicu i riječnu dolinu, ali **C. F. Kayserova** karta, izrađena 1747. godine, prikazuje posjede Szent Marie, na kojima se nalazi i 12 ruševina nekadašnjih seoskih crkava »kirchen grund«. Osnova samog grada je dosta shematski prikazana, ali riječica i dolina jasno razdvaja grad na dva dijela, na dalje dijelove prostor grada dijeli put prema Somboru i Baji, odnosno Segedinu. Na karti je naznačeno i Paličko i Ludaško jezero. Principijelno desna obala riječice Vok pripada katolicima, a lijeva ostalim konfesijama. Vjerska segregacija sa sobom donosi i etničku. Hrvati-Bunjevci su samo katolici, Srbi su samo pravoslavci, dok su Mađari pripadnici katoličke i protestantskih crkava, pripadnici Reformatske crkve (kalvinisti) su uglavnom Mađari i Njemci, a među članovima Evangeličke crkve (luterani) najbrojniji su Njemci, Slovaci, Česi, ali ima i Mađara. Ako ovo imamo u vidu, onda je razumljivo zašto su tržnica i Gradska kuća bile locirane na močvarnom tlu između dva dijela grada, jer to su bile zajedničke institucije. Velika crkva se locira ne u budućem centru grada nego u centru katoličkog dijela grada, pored nekadašnjeg starog groblja. A gde je nestala riječna dolina!?

Političar-redatelj

Što više vrijeme odmiče, sve se više čini realnim da se **István Pásztor** ozbiljno priprema za posve novu ulogu u odnosu na postojeće koje igra: uz već poznate role predsjednika Skupštine Vojvodine, predsjednika Saveza vovjođanskih Mađara (SVM), omiljenog **Vučićevog** partnera i produžene ruke Fidesza u Délvidéku id. Pásztor priprema scenarij u kom će on biti redatelj svim kazalištima u Vojvodini koja predstave igraju na mađarskom jeziku. Jedino je pitanje hoće li u tom svojstvu nastupiti jednokratno ili će se, pak, ovisno o rezultatima praizvedbe – odnosno, generalne probe – u toj ulozi pojavljivati i dalje. Sudeći po do sada iskazanim ambicijama kada je riječ o kazalištu, ova druga opcija i ne djeluje toliko nerealno.

Iako je u javnosti razmjerno slabo propraćena najava Istvána Pásztor s početka mjeseca s njegovog Facebook naloga da će »umjesto daljnjih izjava i priopćenja uskoro doći do razgovora između predstavnika kazališta i dogovora vezanih za njihovu budućnost«, njegova proročka misao djeluje sve više izvjesnom, jer za dobru predstavu treba i dobar scenarij, a za to, naravno, treba vremena. Razlog za takvo uvjerenje su opet njegove riječi iz iste objave: »U ovom procesu ja želim biti inicijator. Ni manje ni više!«. A razlog za njegovu želju da se »u ovom procesu« u ulozi »inicijatora i moderatora« pojavi kao redatelj također je poznat: nezadovoljstvo predstavom *Kazimir és Karolina* Tanyaszínháza (Salašarsko kazalište) u čiju se izvedbu, zajedno s predsjednikom Mađarskog nacionalnog vijeća (MNV) **Jenőom Hajnalom**, trapavo (a bahato) umiješao, polučivši za sebe još gori rezultat, jer je bina u Kavilou od toga dana bila premala da primi sve zainteresirane gledatelje koji su dolazili iz svih dijelova Vojvodine, uključujući i reportaže beogradskih kritičara iz »đilasovsko-šolakovskih medija« kakvi su, primjerice, *Danas* i *Nova*.

Boljim poznavateljima Pásztorova opusa nije nepoznato da se slična »proba« već odigrala u subotičkom Narodnom kazalištu kada je na mjesto ravnatelja Drame na mađarskom postavljen **Attila András**, što ne samo da je izazvalo nezadovoljstvo, ogorčenje i bojkot gotovo cijelog glumačkog ansambla koji mu je formalno bio podređen nego je preko noći stvoren pokret *Második Nyilvánosság* (Druga javnost) kog su činili upravo glumci Drame na mađarskom, te brojni drugi članovi, nezadovoljni politikom SVM-a koju dobrim dijelom karakterizira i uplitanje tamo gdje to ni programski, ni moralno ni logički ne bi smio činiti. Rezultat svega bio je, toga se vjerojatno ni ne sjećamo, tihi odlazak Andrásija i postavljanje novog ravnatelja. Uostalom, primjer s kazalištima nije jedini, jer je nekoliko godina prije toga uspješno izvedena premijera smjene glavnog i odgovornog urednika *Magyar Szó*a **Csabe Pressburgera**, što je polučilo prosvjede kolega i sugrađana ispred zgrade MNV-a u Subotici.

Što bi, onda, toliko moglo iziritirati Pásztor da svjesno riskira svoj ugled i ponovno se vine u uvijek neizvjesne

umjetničke visine: briga za kvalitetu predstava mađarskih ansambala u Vojvodini, neostvarene mladalačke želje ili pak osobni inat zbog netom postignute katastrofe s Tanyaszínházom? Umjesto nagađanja, poslužimo se opet njegovim riječima, upućenim u otvorenom pismu potpore Hajnalu koji je tražio odustajanje od daljnjeg igranja *Kazimira i Karoline*, gdje Pásztor tvrdi kako publika Tanyaszínháza »već šestu godinu trpi njihove predstave«, a da ih pri tomu »nitko ne kontrolira!« Prije no što prijedemo na ključni dio ove rečenice, postavimo samo pitanje: kako to publika može trpjeti nečije predstave? Je li ta publika odreda luda ili je sačinjena isključivo od sadomazohista? To je jedino moguće objašnjenje, jer normalna publika, ako joj se ne dopada, predstavu napusti usred izvedbe ili, razočarana »proizvodima« određenog ansambla prestane odlaziti gledati njihove komade.

Najbitnije u cijeloj priči je, naravno, završetak citiranog dijela rečenice: da *Tanyaszínház* »nitko ne kontrolira«. Ako se smisao odnosi na to da bi predstave *Tanyaszínháza* kog »nitko ne kontrolira« potencijalno mogle dovesti do potpune anarhije i apsurdna u kojima bi glavni glumac mogao biti, recimo, Jenő Hajnal, a redatelj čak i István Pásztor, potpuno se slažemo s Istvánom Pásztorom. Ta predstava je već viđena i nije pokazan veliki interes za njeno repriziranje. Ako se, pak, smisao odnosi na to da bi *Tanyaszínház*, ali i druga mađarska kazališta u Vojvodini, trebalo staviti pod kontrolu po umjetničkim kriterijima političara tako što će se na rukovodeća mjesta dovesti »kulturpropovi« za kakve smo čuli tridesetih, četrdesetih ili pedesetih godina prošlog vijeka, onda se suštinski opet vraćamo na isto, samo pod drugim imenima: tiranija, diktatura, autokracija...

Usput i pitanje: koji to umjetnički dometi kvalificiraju Istvána Pásztor da mu uopće padne na pamet da upravo On odlučuje o repertoaru i sudbini mađarskih kazališta u Vojvodini?

Z. R.

Izvanastavne aktivnosti – Profesionalna orijentacija

Na putu do CILJA

»Radionice su bile zanimljive i pomogle su nam upoznati sebe, ali i međusobno, te imam dojam da smo postali poput velike obitelji«, kaže Sara Vuković

Program profesionalne orijentacije *Gdje poći sutra?!* za buduće male i velike maturante prošlog je vikenda priveden kraju. Ovaj hvale vrijedan program obuhvatio je testiranje profesionalnim testovima sposobnosti, interesa i ličnosti, kao i brojne radionice i razgovore koje su održane u Međugorju od 17. do 21. kolovoza.

Bilo je ovo ujedno i mjesto za druženje, zabavu i jačanje već davno stvorenog prijateljstva, budući da su neka djeca skupa još od vrtića.

Gdje poći sutra?!

Da je to tako i da je ovaj program puno više od običnog druženje, koje je također izuzetno bitno potvrdili su učenici, polaznici ovoga programa.

»Veoma sam zadovoljna kako je program prošao. Radionice su bile zanimljive i pomogle su nam upoznati sebe, ali i međusobno, te imam dojam da smo postali poput velike obitelji. Svidjelo mi se što je u program bilo uključeno penjanje na brdo Gospina ukazanja i brdo Križevac. Posljednjeg dana imali smo individualne razgovore koji su nam otvorili oči i pomogli oko sagledavanja upisa na fakultet«, kaže maturantica subotičke Gimnazije **Svetozar Marković Sara Vuković**.

Istoga mišljenja je i budući mali maturant, učenik OŠ **Matko Vuković Franjo Rudinski** koji je imao samo riječi hvale:

»Kada sam krenuo u Međugorje, nisam znao točno kakav program nas očekuje, ali sam se nadao da ću sa-

znati koju srednju školu upisati. Sada po povratku sam oduševljen programom, načinom rada, atmosferom i druženjem, no nisam siguran koju srednju školu ću upisati, ali sam usmjeren i sve nekako gledam drugim očima. Mislim da je to dobro, jer imamo još deset mjeseci za razmišljanje«, kaže **Rudinski** i pojašnjava kako će ovih pet dana, osim po sjajnom druženju, pamtit i po brdu Gospina ukazanja, i svedočenju vidjelaca.

Iz iste škole na program profesionalne orijentacije je išla i **Ivona Stantić**, koja kaže:

»Bilo nam je izvrsno. Naučila sam i spoznala neke stvari, svoje osobine. Testovi su mi pomogli u odabiru srednje škole, točnije samo su potvrdili moje želje. Dvojila sam između dvije škole, ali sada sam sigurna što hoću. Ono što bih posebno izdvojila jest dobro osmišljen program, jer smo stizali sve. Poveznica duhovnog i svjetovnog je bila odlična. Postojao je balans, pa smo svaki dan imali prostora i za rast u duhovnosti, ali i za intelektualni rast, razmišljanje, druženje i zabavu. Posebno je iskustvo i zaista mi drago da sam sudjelovala u ovome programu.«

Upoznavanje sebe samoga

Po riječima psihologinje i voditeljice programa **Jasne Vojnić**, ovogodišnji program u Međugorju je bio prilagođen mjestu boravka, te obuhvaća upoznavanje sebe, osvješćivanje i vrednovanje svojih talenata, upoznavanje s mogućnostima daljeg školovanja i sve je to na kraju složeno na privremenu »listu želja«. »Učenici su najprije imali niz radionica u kojima su se mogli osvrnuti na svoju nutritivnu

i dosadašnje uspjehe i padove. Nakon toga su crtali grafove sposobnosti, interesa i crta ličnosti na temelju rezultata profesionalnih psiholoških testova. To je poseban doživljaj vidjeti sebe predstavljenog grafovima, jer svatko od njih je zapravo sve to negdje u sebi već i predmnijevao pa je sada samo dobio izoštrenu sliku sebe. Nakon toga smo vrijeme posvetili i razgovarali o važnosti davanja i primanja poticaja. Također, razgovarali smo i kako je važno postaviti cilj u životu, ali i da ti ciljevi moraju biti mudro postavljene. Individualni razgovori na koncu programa, na tri razine (psihološkoj, duhovnoj i praktičnoj) bili su organizirani u

svrhu suočavanja sa svim rezultatima i prednostima i manama izbora», pojašnjava Vojnić i dodaje kako je penjanje na brdo Križevac bilo poseban doživljaj: »Na svakoj postaji križnoga puta djeca su u tišini pisala odgovore na postavljena pitanja: Koji su tvoji padovi bili do sada? Kako si uspio ustati? Tko je tvoj oslonac u životu? Od koga možeš potražiti savjet kad ti je potrebno? Na kojim crtama lica, odnosno ličnosti, ti trebaš poraditi da bi ono postalo ljepše (sramežljivost, lijenost, sebičnost...)? Što opterećuje tvoja leđa? Što te sprječava da ostvariš svoje snove? Kako ćeš ti sa svojim talentima moći pridonijeti svojoj zajednici jednog dana? U kojim područjima ti trebaš okrenuti novu stranicu. Za koje sve čvorove u životu trebaš moliti da se raspetljaju? (škola, prijatelji, ljubav...) Jesi li ikada razmišljao kako i ti imaš neke stvari koje bi dobro bilo svući sa sebe? Kojih sve strahova se trebaš osloboditi?... Da si svoj prijatelj, što bi sve sebi poručio? Kako ti sebe zamišljaš za 10 godina? Gledajući svoj život unatrag, napiši sebi pismo. Ja iz budućnosti pišem pismo sebi u sadašnjosti. I na koncu: Pogled na svoj život s visine i samo jednostavno u tišini zahvaljuj... Zapravo, teško je sve opisati riječima. Tišina i vjetar svemu su uvijek davali poseban ugođaj i mir«, kaže Vojnić i potvrđuje kako je iznimno važno u ovim (njihovim) godinama posvetiti se razmišljanju o budućnosti i izboru zvanja.

Kako je Vojnić pojasnila djeca, sasvim očekivano, nemaju predstavu o važnosti odvajanja vremena za razmišljanje o svom profesionalnom putu, ali stoga je bitno da im odrasli to posvijeste.

»Jednom kada netko bude izdvojen u tišinu i prođe proces promišljanja i razgovora o sebi i svom putu doživi nešto što će sigurno sam cijeli život pamtit i čega će se, nadam se, na svakom budućem raskrižju sjetiti. Zadovoljstvo poslom je važan segment zadovoljstva svojim životom, a razviti sve svoje talente i staviti ih na raspolaganje zajednici je smisao samoaktualizacije svake osobe. Stoga, ne samo učenicima, ovaj program je nerijetko koristan i voditeljima jer ih povuče u promišljanje... Dobili smo i mi, ako ništa drugo, ideje za nove radionice i programe«, kaže Vojnić.

Na testiranju je sudjelovalo 18 djece, deset osnovnoškolaca i osam srednjoškolaca, a na cijelom programu ih je bilo četrnaest.

Program profesionalne orijentacije je ove godine organiziran šesti puta, a iz godine u godinu je sve više zadovoljne djece, a samim time i roditelja. Pet dana učenici su promišljali o svojim mogućnostima, te su otkrivali svoje talente, dobili potrebne informacije o zanimanjima, razgovarali i sazrijevali kako u životu, tako i u odabiru *Gdje poći sutra?* Uz Jasnu Vojnić, s polaznicima ovoga programa radili su vlč. **Vinko Cvijin**, **Filip Čeliković** i **Augustin Žigmanov**.

Program profesionalne orijentacije i ove godine organiziralo je Hrvatsko nacionalno vijeće u suorganizaciji Udruge *Naša djeca*, KPD *Bela Gabrić* i Fondacije *Cro-Fond* uz potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu, propise, nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Ž. V.

Folklori odjel HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica

Više od 150 članova

Sad smo stasali i narasli, što donosi nove brige * Svima učiniti folklor primamljivim, osigurati neke nastupe i prije svega ih za to pripremiti je ozbiljan posao * Nastavljamo raditi, vježbati i usavršavati se, jer to je jedini put do uspjeha

Izvođački folklorni ansambl HKC-a *Bunjevačko kolo* prošloga tjedna gostovao je na 13. *Večerima hrvatskoga folklora* u Neumu. Manifestacija pod nazivom »Oj kamenu rodni moj« održana je 21. kolovoza, a okupila je desetak društava iz okolice, te uz spomenuti HKC *Bunjevačko kolo* i goste iz Makedonije.

Folkloriši HKC-a *Bunjevačko kolo* sudjelovali su u svečanom mimohodu, te su se tijekom nastupa predstavili spletom bunjevačkih igara. Osim nastupa, folklorci su ovaj put iskoristili kao mini turneju, te su tako u Neumu četiri dana uživali u druženju, opuštanju, kupanju... a po povratku su obišli Mostar i Sarajevo.

Radno ljeto

Ponuda za Neum, po riječima voditelja folklornog odjela **Marina Jaramazović**, stigla je u pravi moment. Nakon nje stigle su i ponude za pojedine europske folklorne festivale koji su se sa zakašnjenjem počeli održavati.

»Nismo htjeli riskirati, te da na kraju ne odemo nigdje. Prihvatili smo ono što je bilo sigurno i izvodljivo«, kaže Jaramazović i pojašnjava kako je ovu godinu zapravo obilježilo više manjih nastupa, a ovaj posljednji bio je povod za razgovor o folklornom odjelu, koji niti je imao, a niti će imati ljetni odmor.

»Iako smo ranijih godina prakticirali da bar za najmlađu skupinu imamo tijekom ljeta odmor, ove godine nismo pravili pauzu. Zapravo, bilo je dosta prinudnih pauza, a sada smo odlučili raditi. Imali smo dosta manjih nastupa, ali i oni su značajni i folklorcima su, ako tako mogu reći, vjetar u leđa. Gostovali smo u Neumu, u Novom Pazaru kod Bošnjačkog nacionalnog vijeća, u Temerinu, Vajskoj, Kačmaru i Baji u Mađarskoj, Žedniku, Tavankutu s dječjom skupinom, a u *Dužijanci* smo sudjelovali od *Priskakanja vatre*, *Takmičenja risara*, preko seoskih *dužijanci*, do središnje proslave i same povorke, a naše cure su kao kraljice nastupile i na *Dužijanci* u Baji« kaže Jaramazović i dodaje: »Moram reći da sam jako zadovoljan, jer mi koronu, kada je u pitanju osipanje članstva, nismo osjetili. Činjenica je da nije bilo lako održati broj članova, ali smo na tome radili u proteklih godinu i pol dana. Neki će reći da je možda razlog tome to što djeca i mladi nisu imali ništa drugo pa su dolazili na folklor, ali ja to ne želim prihvatiti kao razlog. Mislim da smo mi ipak dobro osmislili probe i kad god je bilo dozvoljeno mi smo radili i to nas je održalo«.

»Dobra strana« korone

Društvene mreže su se i kada je folklor u pitanju pokazale dobrima, te su tako članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* koronu iskoristili za neke druge stvari. Zapravo, nisu odustajali od svojih namjera nego su programe prilagodili danim uvjetima. Tako je posljednji godišnji koncert održan online, a snimljena *Trilogija* je nastala »zahvaljujući« koroni.

»Odlučili smo snimati 12 točaka – koreografija, različite scenografije i u kraćoj formi. One su pojedinačno objavljivane na YouTube kanalu Centra, a kasnije se uz dodatak 'iza scene' kompletirala snimka. Snimali smo

zanimljiv video za Međunarodni dan plesa (29. travnja), fotografirali se u nošnji i to smo također objavljivali na društvenim mrežama. Povodom 50 godina Centra snimali smo i dokumentarni film o prvoj generaciji folklor, a uspjeli smo i podrumске prostorije preurediti u klub. U nedostatku nekih događaja uživo, mi smo to nadomjestili događajima na društvenim mrežama, pa smo time dobili i veću gledanost i prisutnost među ljudima. Kada smo se aktivirali na Facebooku, imali smo oko 1.300 pratitelja, a sada imamo oko 2.500. Ne znam je li nažalost ili na sreću, ali to nam je tada bio izlaz u javnost. Zaista mogu reći da sam zadovoljan, jer gledam i druga društva kako su prolazila. Tko ima svoj prostor još je i mogao raditi, dok oni koji imaju probe po školama ili nekim iznajmljenim dvoranama nisu mogli raditi», priča Jaramazović.

S ponosom je rekao kako folklorni odjel Centra broji nešto više od 150 članova i da trenutno ima četiri uzrasne skupine, a od jeseni će biti i peta. Tu je veliki izvođački ansambl, pripremna skupina koja broji skoro 50 članova, te dvije dječje skupine. Uz našeg sugovornika

dih na studij ili njihovo zaposlenje. Po riječima Jaramazovića, prošle godine nisu imali neki veći »odljev« jer je situacija s koronom donijela online predavanja i mladi su ostali u folkloru, no ove godine će veći broj mladih otići dalje na studij.

»To smatram prirodnim procesom i to je jednostavno tako. Mlađi folklorci sazrijevaju i napreduju, i dok imamo pomlatka ne trebamo brinuti tko će popuniti upražnjena mjesta. Ono što mi je osobito drago jeste da nitko nije otišao zbog svađe ili da je izbačen, a moram reći da mi je drago i kada naši studenti kada su u Subotici dođu na probe vidjeti što se radi. To je ono što HKC čini centrom, da oni znaju da tu mogu uvijek doći«, pojašnjava sugovornik i priča kako na stalnom repertoaru izvođački ansambl ima desetak koreografija, ali da taj proces stvaranja još nije stao.

Ove jeseni planiraju se početi raditi koreografije za koje u Centru postoji nošnja, koju treba samo nadopuniti, a u planu je i revija novošivenih nošnje, kao i raditi na kompletiranju postojeće.

s djecom i mladima radi i **Senka Horvat**, a od nedavno u pomoć uskače i **Nemanja Sarić**, koji kao volonter pomaže u radu s djecom, dok orkestar vodi **Luka Sudarević**.

»Sad smo stasali i narasli, što donosi nove brige. Puno je skupina, a Bogu hvala i djece, te je to još jedan veliki zadatak. Svima učiniti folklor primamljivim, osigurati neke nastupe i prije svega ih za to pripremiti je ozbiljan posao. Folklorci sudjeluju i u brojnim drugim događanjima i rekao bih da je folklor okosnica Centra. Uvijek i svugdje je to tako. Neki kažu da dolaze na folklor da bi se družili. Da ima i toga, ali na kraju oni to zavole. Vole se urediti, nastupiti, biti dio nečega velikog«, kaže Jaramazović.

Radimo dalje

Kao i svugdje, tako je i u HKC-u *Bunjevačko kolo* koje iz godine u godinu prolazi prirodan proces odlaska mla-

Kada su u pitanju nastupi, teško je planirati budući da nitko ne zna kakve će mjere donijeti jesen, ali ono što je sigurno na popisu ovogodišnjih nastupa jest nastup na *Interetnu*, na *Zavičajnim danima*, na Danu grada Subotice, također se planira organizirati Festival tradicijskog pivanja, kao i godišnji koncert. »Godišnji koncert je kruna našeg rada i ponovno ga planiramo osvježiti i prezentirati na neki drugi način, kao što smo to radili u protekle tri godine. Tako da nastavljamo raditi, vježbati i usavršavati se, jer to je jedini put do uspjeha«, kaže Jaramazović i ujedno poziva svu zainteresiranu djecu da dođu i upoznaju čari folklor, druženja i zajedništva, a to mogu uraditi radnim danom od 18 do 21 sat, kada su probe folklornog odjela.

Ž. Vukov

Čari fruškogorskih jezera

U blizini Erdevika su jezera Bruje i Moharač, a ono što se ne smije propustiti su i erdevička vina koja se piju i na kruzerima koji plove Mediteranom

 Jezero Moharač

Erdevik je nadaleko poznat po svojoj ljepoti, povijesti i multikulturalnosti, a ono što ga posebno izdvaja u odnosu na ostala fruškogorska sela su njegova vina i obližnja jezera, Bruje i Moharač. Jezero Bruje, poznato i kao Erdevičko jezero, smješteno je sjeverozapadno od Erdevika, na ljetnom putu za selo Vizić. Okruženo je vinogradima, oranicama i šumom na oko 60 hektara. Od centra općine Šid udaljeno je 15, a od Beograda 95 kilometara. U neposrednoj blizini, sjeveroistočno od Erdevika, je i jezero Moharač. Proteže se pravcem sjeveroistok-jugozapad u dužini od 2 kilometra na nadmorskoj visini od 123 metra, a zauzima površinu od oko 55 hektara. Nastalo je pregrađivanjem potoka Moharač branom dužine 270 i visine 16 metara. Jezero je okruženo obradivim zemljištem na čijoj su površini zastupljene žitarice i vinova loza. Prema mišljenjima mnogih koji su ga posjetili, posebno u ovim ljetnim danima, predstavlja pravi mali raj za ljubitelje prirode i ribolovce.

Bogat svijet prirode

Do jezera Moharač vodi asfaltirana cesta koja se nastavlja pored jezera, te se u dnu akumulacije grana na cestu kojom se obilazi njegova desna obala i na cestu kojom se ide do termomineralnog izvorišta potoka koji ga hrani vodom (lokalitet Banja). Široko je oko 300 metara,

dugačko 2,5 kilometara i duboko oko 10 metara. Jezero Moharač plijeni svojom raznolikošću, mirom i ljepotom. Na ovom jezeru najviše ima ribiča koji tijekom čitave godine pecaju šarana, soma, amura, štuku, babušku. Nastalo je 1981. godine za potrebe vodoopskrbe obližnje vinarije i to tako što je prekraćena dolina potoka Banja branom dužine 270 metara i visine 13 metara. Maksimalna dužina jezera pri brani je 7 metara, a strme padine oko jezera uzdižu se do 20 metara visine. Preko ljeta se mogu sresti lokalni kupaci i poneki kamperi, ljubitelji netaknute prirode. Biljni i životinjski svijet je izuzetno bogat. Osim labudova, pataka i gusaka, mogu se vidjeti i kornjače, zečevi, fazani. Mnogi ga s pravom nazivaju najljepšim jezerom na Fruškoj gori, okruženo njivama, vinogradima.

Rimska banja

Posjetitelji se više odlučuju za kupaje na jezeru Bruje koje je manje, ali s pristupačnijom obalom i većim hladom. Ako izaberete da posjetite jezero Bruje, usput možete obići i banju *Kulina*. Banja se nalazi na kraju šumskog puta, grebena Fruške gore koji se prostire i do Erdevika i Ljube. Izgradio ju je **Marcus Aurelius** da bi liječio svoje legionare bogatom mineralnom vodom. Voda je i dalje izuzetnog mineralnog sastava i temperature su konstantne tijekom čitave godine, od 13 stupnjeva Cel-

zija. Iako je na tom mjestu mali broj kupaca, ovo mjesto plijeni svojim prirodnim ljepotama. Tu se sada naziru ostaci rimskih termi, ljekoviti izvor koji puni bivše rimsko kupatilo i bazen i potok koji se proširio u baru. Također se naziru ostaci cijevi i vodovodnog sustava koji su vodili do Sirmija (Srijemske Mitrovice). Vjeruje se da je početni kompleks napravljen kao termalne toplice u kojima su se odmarali rimski vojnici koji su otkrili ljekovitu i toplu vodu. Službeno po katastarskim knjigama toplice pripadaju Ljubi, jedino što je prilaz iz Erdevika dijelom asfaltiran i pristupačniji. Jezero ima idealan mineralni sastav koji po vjerovanju može ublažiti ekceme, ozljede, osipe i slične kožne probleme jer izvor toplica ima veliku koncentraciju sumpora i joda.

Ako se odlučite posjetiti ova jezera i ako ste ljubitelj vina i srijemskog kulena, ne zaboravite posjetiti Erdevik, jedno od najljepših mjesta u Srijemu. U njemu se nalazi nekoliko poznatih vinarija u kojima se proizvode najbolje sorte bijelog, crnog vina i rozea, koja se mogu pronaći na karti mediteranskih kruzerskih brodova. Prema vjerovanju, u vrijeme vladavine rimskog cara Marcusa Aureliusa Probusa, koji je vladao carstvom od 276. do 282. godine, vinova loza je prvi put zasađena izvan Italije, i to na Fruškoj gori, a među prvim zasadima je bio Erdevik. Erdevičani s ponosom kažu da njihove vinograde preko

dana griju dva sunca, ono nebesko i ono koje se odbija o dunavsko vodeno ogledalo, pomažući erdevičkom grožđu da sazri na pravi način. Sigurna sam da ukoliko se odlučite za izbor ove destinacije u Srijemu, nećete pogriješiti i da ćete se, osim uživanja u prirodnim ljepotama, ugodno osjećati u društvu gostoljubivih domaćina iz Erdevika.

S. D.

Banja

Jezero Bruje

Tko hoće raditi, posla ima

»Najveća potražnja u ovom ljetnom periodu su izolacijski, ličilački i keramički radovi. Ugovorio sam poslove za naredna tri mjeseca«, kaže Željko Darabašić

Željko Darabašić iz Šida se nakon dugogodišnjeg rada u inozemstvu ove godine odlučio je registrirati privatnu tvrtku **BAU-MAX 575**, čija je osnovna djelatnost postavljanje podnih i zidnih obloga i izolacijski radovi. Za ove vrste poslova potrebna je stručnost i znanje, koje mu nije nedostajalo budući da se u tim poslovima godinama usavršavao. Trebalo mu je vremena ohrabriti se i upusti u privatne vode. No, vidjevši da je majstora u ovom zanatu sve manje, odlučio se na ovaj korak i, kako kaže, nije se pokajao.

Usavršavanje u Njemačkoj

Prije odlaska u Njemačku, gdje je proveo šest godina, Željko je radio popravke pisaača i video nadzora u privatnoj tvrtki. No, posla je tih godina u tom sektoru bilo sve

manje, pa se Željko odlučio prvo otići u Češku gdje je radio u automobilske industriji, a godinu dana poslije odlazi u Njemačku. Budući da mu nijedan posao nije stran i da je bio riješen usavršavati se, brzo se privikao na nove uvjete života i rada. Tijekom šest godina, koliko je proveo u inozemstvu, stekao je znanje i radno iskustvo, koje danas primjenjuje u novootvorenoj privatnoj tvrtki.

»Teško sam se odlučio odvojiti od obitelji. No, djeca su rasla i trebalo im je osigurati sredstva za dalje školovanje i život u većem gradu. Razmišljao sam o različitim mogućnostima. Prije nego što sam otišao, imao sam želju otvoriti privatnu tvrtku, ali mi je u to vrijeme to bio preveliki rizik. U razgovoru s jednim prijateljem saznao sam da tvornica automobilske industrije potražuje radnike u Pardubicama u Češkoj. U dogovoru sa suprugom odlučio sam otići i pokušati tamo raditi. No, tamo se nisam dugo

zadržao, jer nisam bio zadovoljan. Dobio sam novu, bolju ponudu za posao u Njemačkoj. Iz Praga sam se uputio u München i tamo ostao pet godina», kaže naš sugovornik.

U privatnoj tvrtki u kojoj je radio bavio se postavljanjem izolacijskih podnih i zidnih obloga, ali i ličilačkim i keramičkim radovima.

»Standardi u Europskoj uniji, što se mog posla tiče, su na visokoj razini. Moraš biti potpuno posvećen poslu koji radiš, precizan, stručan i pedantan, kako bi klijent bio zadovoljan. Tamo sam naučio gotovo sve: od sitnijih ličilačkih do onih krupnijih poslova kao što su postavljanje rigips ploča i izolacijskog materijala i uporabe specijaliziranih strojeva za te namjene. Radio sam u restoranima, stambenim zgradama, zdravstvenima ustanovama, privatnim stanovima. Trudio sam se usavršiti svoje znanje, 'krasti' zanat, kako bih jednoga dana to svoje iskustvo primijenio u privatnom poslu. Brzo sam se prilagodio novim uvjetima rada iako mi je bilo teško živjeti odvojen od obitelji. Radio sam od ujutru do uvečer i jedva čekao večer da se čujem sa svojima. Želja mi je bila omogućiti im bolji život i to mi je bio pokretač u trenucima kada mi je bilo najteže«, kaže naš sugovornik.

Vlastiti obrt u Srbiji

Usprkos velikoj želji i motivaciji da im pruži i omogućiti najbolje, u jesen prošle godine odlučuje se vratiti kući.

»Obitelj mi je puno nedostajala. Nije lako živjeti toliko dugo odvojen od njih. Osim velike želje da budem s njima, na moju odluku je utjecala i pandemija covid-19. Zbog pandemije bio je otežan prelazak preko granice. Bojao sam se da neću moći doći kad poželim da ih vidim. Pri povratku ponovo počinjem raditi za njemačku tvrtku, ali u Srbiji. Po završetku posla u Jagodini, gdje sam radio poslove na postavljanju vatrogasnih cijevi, vraćam se u Šid i odlučujem konačno otvoriti svoju privatnu tvrtku. Na to me je potaknuo moj kum, koji mi je oduvijek bio podrška u svemu, ali i moja obitelj. Uvidio sam da majstora u tom poslu nema dovoljno, barem ne na području šidske općine, u što sam se i sam uvjerio sudeći po trenutnoj potražnji. Ubrzo sam shvatio da nema razloga biti skeptičan u pokretanju vlastitog biznisa, pogotovo ne ovog kojim se bavim. Posla ima za onoga tko hoće raditi«, ističe on.

Za sada je jedini uposlenik u svojoj tvrtki. Sudeći prema opsegu posla, u planu mu je zaposliti barem još jednog radnika.

»Najveća potražnja u ovom ljetnom periodu su izolacijski, ličilački i keramički radovi. Ugovorio sam poslove za naredna tri mjeseca. Majstora u ovom poslu nema dovoljno, a ono što ljudi cijene je kvalitetan rad. Trudim se ispoštovati svakog klijenta i do sada nisam imao primjedbi na svoj rad. 'Dobar glas se daleko čuje' i meni je najvažnije da ljudi budu zadovoljni urađenim poslom. Uskoro ću morati uposliti barem još jednog pomoćnika, jer neću moći sam završiti sve ugovorene poslove.«

Iako se bavi uslužnom djelatnošću, i za ovaj posao je pored rada i znanja potrebno imati i odgovarajući alat i pribor za rad. Osnovni alat ima, a u planu mu je, u skla-

du s priljevom novca, osigurati i dodatni alat koji će mu olakšati posao.

»Za posao trenutno koristim osobno vozilo. Ukoliko proširim djelatnost, planiram kupiti drugo veće vozilo u koje ću moći staviti sav neophodan alat za rad. Za pokretanje posla koristio sam vlastita sredstva. Svaka pomoć u ovom poslu bi mi dobro došla, pogotovo državni poticaji koje ću vrlo rado koristiti čim se ukaže prilika. Očekujem da će se opseg posla povećati. Trenutna potražnja mi daje nadu da se i u svom mjestu može solidno zaraditi. Trudim se da kvalitetno radim svoj posao, jer smatram da je kvalitetan rad presudan, kao i povjerenje mojih klijenata. Općenito, to su glavni uvjeti za uspješan rad svakog gospodarstvenika«, kaže na kraju razgovora gospodarstvenik iz Šida.

H. R.

Četiri godine Kreativne sekcije

SURČIN – Kreativna sekcija Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina 16. kolovoza prikazala je filmsku retrospektivu događaja iz prethodne godine i na taj način obilježila četvrtu obljetnicu svog rada. Proslava je trebala biti održana u veljači 2021., ali zbog virusa korona tek sada su se za to stvorili uvjeti.

Pozdravni govor održala je **Veronika Živanović**, voditeljica Kreativne sekcije, koja je istaknula da je u prethodnoj godini, usprkos koroni, Kreativna sekcija organizirala proslavu treće godišnjice sekcije, devet izložbi, od kojih tri virtualne, dvije edukativne i pet kreativnih radionica, zatim posjet Muzeju primijenjenih umjetnosti i izradu 120 vezenih ukrasa za potrebe Hrvatskog nacionalnog vijeća. Osim filmske retrospektive, priređena je i izložba radova kroz koje su predstavljene nove kreativne ideje članova sekcije, kao dokaz da se kreativnost ne može potrošiti nego je ona sposobnost stvaranja nečeg novog vještinom mašte, a najviši zadatak kreativnosti je pronaći neobično u običnom. Ovim povodom najvrjednijim članovima podijeljene su zahvalnice, a **Irena Obradović** i **Ivica Ljevar** obogatili su program svojim pjesmama. Na kraju proslave priređen je koktel za goste.

V. Ž. i S. D.

Kristijan Sekulić na likovnoj koloniji u Sjenici

SJENICA – Slikar i voditelj Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice **Kristijan Sekulić** sudjelovao je na preporuku Hrvatskog nacionalnog vijeća na 5. sazivu međunarodne likovne kolonije *Sjenica 2021.* koja se održava u istoimenom mjestu. Koloniju je organiziralo Bošnjačko nacionalno vijeće, a od ove godine u svakom sazivu kolonije sudjeluje po jedan likovni umjetnik iz neke nacionalne zajednice u Srbiji.

Sudjelovalo je desetak slikara iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Turske i Sjeverne Makedonije. Selektor je bio akademski slikar iz Tutina **Medžid Fakić**.

»Predstavio sam se s dvije slike u kombiniranoj tehnici na temu znamenitosti sjeničkog kraja – radio sam mo-

tive bjeloglavog supa i Ledenu pećinu na obližnjoj rijeci Uvac. Domaćini su bili veoma susretljivi, ovo je nastavak kulturne suradnje bošnjačke i hrvatske manjinske zajednice, nedavno je u Novom Pazaru gostovao HKC *Bunjevačko kolo* s folklorasima«, kaže Sekulić.

52 tjedna etnologije u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta započinju projekt pod nazivom »52 tjedna etnologije u Tavankutu«. Planirano je da projekt traje godinu dana i podrazumijeva jednodnevne manje izložbe u prostoru spomenute Galerije. Prva izložba za temu ima povijest školstva u Tavankutu i bit će otvorena u petak, 27. kolovoza, s početkom u 20 sati. Postav će sadržavati predmete i fotografije, a izložba se realizira u suradnji s mjesnom OŠ *Matija Gubec*. Izložbu će otvoriti ravnateljica škole **Stanislava Stantić-Prčić**.

Radionice zlatoveza u Baču

BAČ – U sklopu projekta »Žensko tradicijsko češljanje i izrada ogavlja i njihova primjena kroz suvremene trendove« UG *Tragovi Šokaca* organizira radionice zlatoveza u petak i subotu, 27. i 28. kolovoza, u Baču. Radionice će biti održane u etno kući *Didina kuća* (Mostnoga broj 3). Na radionici će se izrađivati kako tradicionalni motivi, tako i suvremeni modeli i nakit. Dođite da se družimo i da nešto novo naučimo, poručuju organizatori.

Lira naiva u Vajskoj

VAJSKA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica priređuju devetnaesti Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2021.* u Vajskoj, a domaćin je HKU *Antun Sorgg*. Susret će biti održan u subotu, 4. rujna, u Vajskoj s početkom u 11 sati u Šokačkoj kući. Na Velikoj pjesničkoj večeri s početkom u 17 sati predstaviti će se pjesnici iz Srbije i Hrvatske, a bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Pjesme putujućih – Lira naiva 2021.*, za koju je izbor sačinila profesorica **Klara Dulić-Ševčić**.

Kolonija za desetogodišnjicu rada

SUBOTICA – U povodu 10. obljetnice postojanja i rada HLU *Croart*, 11. i 12. rujna u Subotici će biti održana likovna kolonija. Sjedište kolonije bit će *Klub prijatelja Bačvanke* (Ilindenska 44). Zatvaranje kolonije je u nedjelju, 12. rujna, u 18 sati.

U Subotici održana predstavljanje knjige Nevene Mlinko *Vinjete Bola*

Pjesničke skice primorskoga mjesta

Katarina Ivanković Radaković, Nevena Mlinko, Nela Skenderović i Klara Dulić Ševčić

Po struci profesorica književnosti, **Nevena Mlinko** iz Subotice poeziju i književne kritike objavljuje u domaćoj periodici, a pjesme su joj uvrštene u dvije antologije suvremenog pjesništva Hrvata u Vojvodini. U nakladi Matice hrvatske Subotica nedavno je objavljen njezin pjesnički prvijenac *Vinjete Bola*, a predstavljanje ove knjige održano je u utorak, 24. kolovoza, u dvorištu HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici.

Susret s prirodom

Zbirka *Vinjete Bola* su, kako kaže, lijepa uspomena i kruna njezina boravka u mjestu Bol na otoku Braču u Hrvatskoj.

»Pjesme su kronotopski vezane za određeni prostor i vrijeme, i kao ciklus od tridesetak pjesma predstavljaju jednu završenu cjelinu, i baš zbog te završenosti osmjelila sam se na tiskanje svoje poezije. U *Vinjetama* se osjeća dašak mora, dašak Dalmacije, što toponimski, što leksički, što svjetonazorski. U pjesme je uvršteno mnogo toga što sam čula od mještana, a vezano je primjerice za vjetrove. Osim samog lokaliteta, pjesme povezuje i unutarnji refleks lirskog subjekta, u ovom slučaju mene kao pjesnikinje, u susretu s prirodom: što je to što su ti prekrasni pejzaži, poput krasnih malih vinjeta, meni progovorili, na što su me pobudili, moje misli i moje osjećanja. Bol iz naslova označava lokalitet, ali namjerna je igra riječima, koja će čitateljima u prvom naletu sugerirati da je riječ o emociji, o onom egzistencijalnom bolu Dakako da poezija jeste natopljena i tom vrstom emocija, ali je pretenciozno govoriti o nekom pretjeranom bolu«, kaže Nevena Mlinko.

Motivi tijela i bjeline

Urednica knjige **Klara Dulić Ševčić** izrazila je zadovoljstvo što je imala priliku sudjelovati u procesu stvaranja ove knjige, čitajući pjesme od njihova nastanka i prateći ih korak po korak.

»*Vinjete Bola* doživljam kao Neveninu pjesničku bilježnicu, jer ona to doista jeste. Ove pjesme, koje su najprije bile skice, sada su doživjele svoje izdanje u formi knjige. Ono što je mene osobno dojmilo jesu motivi tijela i bjeline. Vrlo je interesantno kako pjesnikinja ispituje motiv tijela u svim svojim različitim oblicima i mnogostrukim značenjima, te se tijelo javlja kao svoje, kao tijelo drugoga a potom i neka druga obličja, koja po svojoj prirodi nisu takva, dobivaju neke obrise tjelesnosti. Ova pjesnička zbirka jest doista nešto novo i mislim da čitatelj u njoj može naći nešto za sebe. Naći će za sebe vinjete – isječke, male razglednice morskoga mjesta, ali i one egzistencijalne boli. U pitanju je suvremena poezija. Teme nisu nove, jer je takve teško pronaći u književnosti, ali je poezija nova po svom pristupu i obradbi tema. Zbirka nam pruža jednu žensku perspektivu i to je na više mjesta, samo po sebi, naglašeno kroz različita ženska iskustva i promišljanja o različitim temama«, kaže Dulić Ševčić.

Po njezinim riječima, zgusnuti i ekspresivno snažan jezik ove zbirke je poput glačanja kamene postelje mora. Taj jezik je, kako je dodala, umekšan i razblažen osjećanjima.

Jak pjesnički izričaj

Književnu večer moderirala je **Nela Skenderović** koja kao najjači dojam Mlinkove poezije ističe jak pjesnički izričaj – jake slike i riječi, kao i ritam koji je, kako dodaje, neočekivan, ali prepoznatljiv.

»Moj dojam je da su to skice njezinih doživljaja iz Bola. Nadalje, čini se da Mlinko nije osoba koja po svaku cijenu stvara poeziju, da joj je to imperativ, što daje slobodu i njoj kao autorici, ali i suvremenom pjesništvu kao takvom. Ovo je poezija koja ima svoje pjesničko tkivo, događanje iznutra. Pjesnici, poput Mlinko, vanjske motive, poput vala ili bjeline, koriste da bi obrazložili ili razumjeli neka svoja unutarnja stanja i iskustva«, kaže Skenderović.

Knjiga je obogaćena ilustracijama **Ružice Miković-Žigmanov**. U programu večeri sudjelovao je glazbeni sastav *Duo libri* i **Katarina Ivanković Radaković** koja je kazivala stihove. Knjiga se po cijeni od 500 dinara može kupiti u subotičkoj knjižari *Danilo Kiš*.

D. B. P.

»Godine novog preporoda«: Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivana Kujundžića, svećenika* (II. dio)

Iz prašine na »svjetlost dana«

 Naco Zelić i Katarina Čeliković

 Bela Gabrić

Knjižnica je pretrpjela brojne i vrlo radikalne promjene, od selidbi do naravno upotpunjavanja fonda

Iz Kujundžićeva smo pera saznali kada je i s kojim ciljem osnovao knjižnicu prije 75 godina (1946.), ali o njenoj sudbini se zaista malo zna. Knjige su, poput njihova vlasnika, pretrpjele i zatvor i skrivanje, bolest, a neke i smrt. O sudbini spominjanih knjiga vjerojatno nećemo nikada sve saznati. Knjižnica *Ivana Kujundžića* je pretrpjela brojne i vrlo radikalne promjene, od selidbi do naravno upotpunjavanja fonda.

Nekoliko tisuća knjiga, po slobodnoj procjeni, bilo je smješteno u dvjema prostorijama u župi sv. Roka u Subotici. Naravno, na prvi pogled nije se ni moglo znati kakav je posao u pitanju i koliko će trajati. Činilo se da će u sastav knjižnice ući samo one knjige koje su bile na policama, ali se već nakon prvog posjeta tavanu župnog doma ispostavilo da ima još nekoliko stotina knjiga u kuti-

jama i ispod nekoliko slojeva prašine koje čekaju »svjetlo dana«. Teško je bilo odlučiti što s knjigama s tavana jer su neke bile »zaražene« (gljivična bolest knjiga), a neke su bile bez korica, bez naslovne stranice ili nekompletne. Bilo je tamo mnogo vjerskih listova, starih knjiga (čak iz 18. stoljeća!). Najveći su dojam izazvali stari molitvenici i brevijari koji su odoljeli dugogodišnjoj prašini, a koji su se mogli oprati, obrisati i osušiti na suncu. Na taj smo način doista spasili stotinjak vrijednih knjiga. Nakon ovako velikog posla, knjige i periodika zauzeli su veliki dio župne kuće i sve je bilo spremno za svečano otvorenje.

Prvo svečano otvorenje

U sklopu obilježavanja 100. obljetnice crkve sv. Roka, 14. rujna 1996. godine otvorena je i obnovljena Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivana Kujundžića svećenika*. O njoj je najveću brigu vodio prof. **Bela Gabrić**, prvi pročelnik knjižnice, s kojim je surađivala te potom preuzela brigu o smještaju fonda, policama, pa i naknadnim selidbama knjižničarska savjetnica **Katarina Čeliković**.

Za ovu svečanu prigodu 1996. police je izradio **Lajčo Crnković**, mr. **Ervin Čeliković** je pomogao u klasifikaciji novina, donošenju knjiga s tavana i izradi kompjutorskog programa, desetak mladih ljudi je popisivalo novine, lijepilo vinjete i unosilo knjige u kompjutor, a mnogi su i čistili i »liječili« stare knjige (bili su to: /danas časna sestra/ **Jasna, Marina, Bane, Jasmina, Svetlana, Vesna, Ivana, Dinko, Dijana, Đurđica, Igor i Filip** i dr.). Kasnije su se priključili **Eržika Rihter, Zorica Svirčev, Bernadica Ivanković, Oliver Kajari**... Brojni su zavičajnici rado dolazili u knjižnicu pregledati fond, neki su ju upotpunili ili širili svijest o njezinu značaju kako je to činio **Naco Zelić** u Hrvatskoj.

Napravljene su prve inventure, a oko 5.500 knjiga i oko 100 naslova periodike smješteno je u nekoliko prostorija: Fond stare i rijetke knjige – »RARA«, Zavičajni fond, Osnovni fond i Fond strane knjige. Ovakav fond nije dugo ostao u ovim prostorijama budući da je uslijedila velika adaptacija župnog doma 2011. godine.

Drugo svečano otvorenje knjižnice

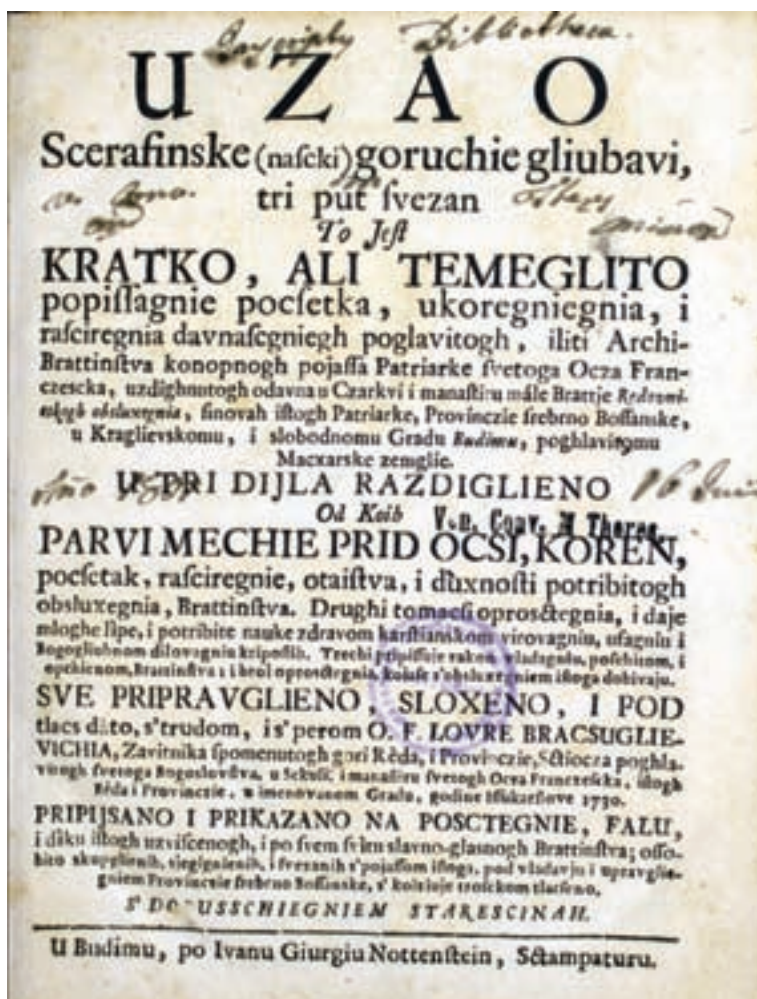
Iako je knjižnica 1996. imala kompletni fond na policama, zbog renoviranja župne kuće 2011. godine preseljen je na tri lokacije: dio je ostao župi sv. Roka, manji dio je stavljen u Spomen-kuću prof. Bele Gabrića, a veći dio u Pastoralni centar *Augustinianum*. Odmah se postavilo i pitanje što će biti sudbina ove knjižnice s desetak tisuća svezaka (knjiga i periodike) koja više nije mogla biti smještena u isti prostor. Odlučeno je da će u župi biti isključivo fond zavičajne knjige i periodike, uz staru i rijetku knjigu te dio teološke literature potrebne studentima Teološko-katehetskog instituta.

Tako je zavičajna knjižnica Ivana Kujundžića, obogaćena zaostavštinama pokojnih kulturnih djelatnika, kao i suvremenom nakladničkom produkcijom, dobila svoj novi smještaj i sasvim novi pristup. »Novi« fond ima oko 2.000 knjiga i zavičajne periodike te staru i rijetku knjigu. Sve ostale knjige, kojih je bilo desetak tisuća, ostale su u *Augustinianumu*. Kasnijom odlukom Katoličkog društva *Ivan Antunović* dio knjiga ostaje u Biskupijskoj knjižnici, a ostalo će biti ponuđeno hrvatskim institucijama i udrugama.

U povodu obilježavanja 100. obljetnice rođenja svećenika, književnika, bibliografa i prevoditelja Ivana Kujundžića 1. lipnja 2012. svečano je otvorena obnovljena Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivana Kujundžića*, koja na najbolji način svjedoči o radu i djelu ovoga istaknutog duhovnog i kulturnog djelatnika, kako u povijesti Crkve tako i hrvatskoga naroda u Bačkoj.

Iznimno vrijedan fond

Zasigurno je za mnoge bibliofile fond stare i rijetke knjige te molitvenika najzanimljiviji. Ovdje su čuvaju knjige koje svjedoče o razvoju jezika, o tehnici tiskanja knjiga,

o razvoju misli i ideja, o duhovnom miljeu ondašnjeg vremena. Kakav je osjećaj uzeti u ruke knjigu iz 1655. godine? Kao da je povijest prošla kroz ruke. Upravo je iz te godine najstarija knjiga koju posjeduje ova knjižnica.

Najstarija zavičajna knjiga je *Uzao serafinski (naški) goruće ljubavi* **Lovre Bračuljevića** tiskana 1730. u Budimu u kojoj je autor 100 godina prije **Vuka Karadžića** iznio načelo »piši kako govoriš«. On savjetuje »da se piše kako se govori i izgovara, onako se može i u knjigah štiti«.

Od ostalih zanimljivih autora, spomenimo **Franju Boldsčkog, Blaža Modrošića, Antuna Josipa Knezovića, Emerika (Mirka) Pavića, Đuru Rapića** iz Gradiške, **Grgura Peštalića, Nikolu Kesića, Stjepana Grgića**, naravno i **Ivana Antunovića**. Iznimno je bogat fond starih zavičajnih molitvenika na narodnom jeziku, prikazan i na izložbi u okviru *Dužijance* (7. kolovoza 2007.).

Knjižnica čuva knjige zavičajnih autora (po tri primjerka), kao i zavičajnu periodiku.

U knjižnici se nalazi jedan dio arhivske građe u kojoj su fotografije i različiti dokumenti iz zaostavština više značajnih osoba koje su darovale svoje knjige i arhivu (prof. Bela Gabrić, **Jakov Kopilović** i drugi).

U nastavku ćemo saznati tko je sve darovao knjige knjižnici, kakve programe knjižnica priređuje te kakav joj je status u knjižničarstvu.

Katarina Čeliković

12. *Dani Luke Botića* u Kaštel Lukšiću i u Đakovu

O Hrvatima izvan domovine i očuvanju nacionalnog identiteta

*U programu je sudjelovao i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata
s dvjema izložbama te predstavljanjem monografije o Ciliki Dulić-Kasibi*

Đakovački kulturni krug i Udruga Opor-Botići iz Kaštela organizirali su 12. *Dane Luke Botića* uz pomoć suorganizatora u Kaštel Lukšiću i Đakovu, 19. i 21.-22. kolovoza. U programu je sudjelovao i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata s dvjema izložbama te predstavljanjem monografije o **Ciliki Dulić-Kasibi**.

probleme, političke i društvene kontekste, u okviru kojih je potrebno djelovati u svrhu očuvanja vrijednosti i nacionalnog identiteta. Zaključio je kako je za ostvarivanje toga na višoj razini potrebna veća zainteresiranost i samih građana u aktivnom očuvanju baštine Hrvata u Vojvodini. Gosti su mogli pogledati izložbu o *Bunjevačkim*

Preporod Hrvata izvan domovine

U Dvorcu Vitturi u Kaštel Lukšiću 19. kolovoza otvoreni su 12. *Dani Luke Botića*, kulturna manifestacija posvećena ovom hrvatskom književniku i političaru, ujedno prvom dobitniku jedne književne nagrade u Hrvatskoj. Kako je Luka Botić pjesnik nacionalnog jedinstva, a inspiracija za rad često je proizlazila iz putovanja po Srbiji i BiH, otvorila se prilika tematiziranja pitanja položaja Hrvata u susjednim zemljama, zbog čega je manifestacija imala podnaslov »Preporod Hrvata izvan domovine«. U skladu s temom, ove su večeri u Dvorcu Vitturi Jurica Botić iz udruge Opor-Botići, dopredsjednik Društva književnika Hrvatske **Mirko Ćurić**, hrvatski književnik i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** te književnica **Ivana Ćurić** okupljenima govorili o realnosti i svakodnevici Hrvata izvan domovine.

Publici je ovom prilikom predstavljen prvi dječji roman spisateljice Ivane Ćurić *Folirant u razredu*, koji govori o događanjima tijekom jedne školske godine te njegov nastavak, njen novi roman *Sedmero znatiželjnih*, koji govori o utjecaju koronavirusa na lokalni život djece u školama i životnu zajednicu u okolici Tomislavgrada, odakle je i sama autorica.

U temu se uklopila i izložba »150 godina *Bunjevačkih i šokačkih novina*« (ZKVH, autorica **Katarina Čeliković**) posvećena preporodu bačkih Hrvata. Ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov je govorio o preporodnim zbivanjima i povijesti hrvatske zajednice u Srbiji te pojasnio glavne

i *Šokačkim novinama* (izlazi u razdoblju 1870. – 1872.) **Ivana Antunovića**, pokretača hrvatskog narodnog preporoda među ugarskim Bunjevcima i Šokcima.

Prijem u Gradu Kaštela

Tomislav Žigmanov, ujedno i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, sudjelovao je na prijemu u Gradu Kaštela. Prijemu su nazočili zamjenica gradonačelnika **Jadranka Matok-Bosančić** i privremeni pročelnik za društvene djelatnosti **Jakša Sokol** kao i predstavnici Udruge Opor-Botići.

»Jedna konsolidirana demokracija, uključenost u procese odlučivanja, kao i novac koji Srbi imaju na raspolaganju ukazuju na znatno povoljniji položaj Srba u Hrvatskoj. S druge strane, Srbija je zemlja još uvijek ne-

dovršene tranzicije, a novac kojim hrvatska zajednica u Srbiji raspolaže nekoliko je desetaka puta manji», kazao je Žigmanov te izrazio nadu da će položaj Hrvata u Srbiji u budućnosti biti bolji.

»Upoznata sam s Vašim radom i izuzetno mi je zadovoljstvo što ste došli u Kaštele zahvaljujući suradnji s Udrugom Opor-Botići koja godinama ulaže napore da se očuva lik i djelo **Luke Botića** s obzirom na to da je u vremenu u kojem je živio bio jedan od najcjenjenijih hrvatskih književnika«, kazala je zamjenica gradonačelnika Jadranka Matok-Bosančić.

Brend hrvatske naive u Vojvodini

U sklopu programa 12. Dana Luke Botića, u Spomen-muzeju biskupa *Josipa Jurja Strossmayera* u Đakovu predstavljena je knjiga *Cilika Dulić Kasiba* autorice **Olge Šram**, kojoj je prethodilo svečano otvorenje izložbe o vjerojatno najvećoj samoukoj naivnoj slikarici izvan Hrvatske, rođene 1932. u Subotici.

»Stvaralaštvo i umjetnički put Cilike Dulić-Kasiba dobilo je svoju trajnu potvrdu u monografiji koja nosi njezino ime. Njome prikazujemo jednu od najzanimljivijih umjetnica u povijesti likovne naivne umjetnosti u Vojvodini, koju smatramo 'brendom' hrvatske naive u Vojvodini. Rođena prije 89 godina, spajajući tako dva stoljeća, Cilika Dulić-Kasiba je seljanka koju je slikarstvo izabralo«, rekla je urednica knjige i autorica izložbe Katarina Čeliković.

Osim o talentu i umjetničkom stvaralaštvu, izložba govori o životu Cilike Dulić-Kasiba kakav se danas više ne može vidjeti, od života na selu, njivi, uz sviranje harmonike, vožnje motora, jahanje konja pa do poziva na brojne izložbe diljem bivše Jugoslavije te na kraju do priznanja u okviru hrvatske zajednice u Vojvodini. Izložbeni paneli prikazuju njezine crteže i slike na kojima je vidljiva posebnost koja ju kvalificira za likovnu »kroničarku nematerijalne kulturne baštine Hrvata Bunjevaca«. Ona je na slicama zaustavila vrijeme kojeg više nema, potpuno vjerno i autentično progovorivši o životu koji je živjela, rekla je Katarina Čeliković.

Na početku programa govorili su kustosica **Irena Ivkić**, **Jurica Botić**, Mirko Čurić i Katarina Čeliković. Izložbu je otvorio zamjenik gradonačelnika Grada Đakova **Antun Galić**.

Knjige i koncert

Nakon svečanog otvaranja izložbe i predstavljanja monografije, uslijedilo je predstavljanje knjige **Lidije Bajuk Međimurska popevka** o kojoj su govorile **Branka Uzelac** i autorica, potom knjige **Biserke Goleš Glasnović**

Polaganje vijenaca

U nedjelju, 22. kolovoza, na smrtni dan Luke Botića, na Gradskom groblju u Đakovu tradicionalno su položeni vijenci i zapaljene svijeće na grobnicu Luke Botića uz obraćanje književnika Đure Vidmarovića.

Karpatiski listići koju su predstavili **Đuro Vidmarović** i autorica. Program je završio sjećanjem na hrvatskog etnografa, književnika, urednika, novinara i pedagoga iz Mađarske **Đuru Frankovića**, prigodom pete obljetnice od njegove smrti, a svoja su sjećanja iznijeli **Robert Hajszan** iz Pinkovca i Mirko Čurić.

Tradicionalno, program je nastavljen u klupskoj atmosferi đakovačkog Rock kluba *King*, gdje se 21. kolovoza odvijao program »Pjesničke posvete Luki Botiću«, pjesnička čitanja dvadeset slavonskih autora i autorica

zastupljenih u Zborniku Dana Luke Botića V., u izboru **Marice** i **Željka Kovača**. Nazočna publika je odlučila o najboljim pjesmama, u čast Luke Botića koji je prvi dobitnik jedne književne nagrade u Hrvatskoj – *Nagrade Nevenovih čitatelja* 1854.

Uslijedila je glazbena poslastica, solistički koncert Lidije Bajuk, nakon kojeg su proglašene najbolje pjesme 12. Dana Luke Botića.

Organizatori su bili Udruga za revitalizaciju sela Opor-Botići i Đakovački kulturni krug, a suorganizatori Spomen-muzej biskupa *Josipa Jurja Strossmayera*, Zavod za znanstveni i umjetnički rad HAZU Đakovo, Općina Gorjani, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, Panonski institut Pinkovac (Austrija), Naklada *Ljevak* i Rock klub *King* iz Đakova.

Manifestacija je održana pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija RH, te Osječko-baranjske županije.

H. R. / Foto: Jakov Sučić (PGK), ZKVH, Grad Đakovo (Maja Muškić)

Subotički oratorij u Kaštel Novom

Ljeto prožeto duhovnošću

»Igrajte se, skačite, vičite, samo nemojte griješiti«, geslo je pod kojim su predanimatori i animatori Subotičkog oratorija proveli sedam dana na moru, u župi sv. Petra i Pavla u Kaštel Novom. I ove godine vrata samostana otvorio im je don **Darijo Čorić**, koji ih je primio u svoj dom, ali i u župsku zajednicu.

Ovo ljetovanje, prožeto duhovnošću bilo je nagrada i

»Nakon ispunjenog ljeta, ove godine nam je više nego ikada dobro došao odmor, ali osim toga ovo je bila i nagrada i pokazatelj animatorima da se njihov trud cijeni. Nije ovo bio običan odmor nego smo se ujedno pripremali i radili na izgradnji sebe samih, ali i za narednu sezonu. Rodile su se ideje, pravili planovi...«, priča voditeljica Subotičkog oratorija **Vedrana Cvijin**.

odmor svim animatorima koji su imali više nego aktivno ljeto. Osim Subotičkog oratorija, koji je ove godine dosego (do sada) najveći broj djece (120), mladi su vodili i oratorij u Iloku i Monoštoru.

Njih 34 predanimatora i animatora su tako skupa proveli sedam dana uz druženje i rast u vjeri, kroz svakodnevnu molitvu, animiranje svetih misa, kvizove, turnire, kupanje i zabavu.

Organizirani prijevoz za Bunarić

Za odlazak na Bunarić na teritoriju Subotice organizirana je izvanlinijska vožnja.

Subota/nedjelja – polazak je ispred katoličke crkve – Marija Majka Crkve u Aleksandrovu u 18 sati/5:50 – kerska crkva u 18:10 sati/6:00 – katedrala u 18.20 sati/6:10. Povratak s Bunarića je nakon sv. mise oko 23 sata/8:00.

Autobuska stajališta koja će biti korištena su sljedeća: Aleksandrovo (katolička crkva)-Novo naselje-D. Krnjskog-Pačirski put-Kerska crkva-katedrala-Pošta I-MEŠC-Autobusni kolodvor-Dinamotrans-Senčansko groblje-Bunarić.

Nedjelja – autobus polazi na autobusnom stajalištu preko puta HKC-a *Bunjevačko kolo* u 7:15; 9:15 i 15 sati. Polasci ispred crkve u Aleksandrovu su u 5:50; 7:15; 9:15 i 15 sati.

Polasci s Bunarića do HKC-a *Bunjevačko kolo* su u terminima: 9:45; 10:50 i 17:30, a polasci s Bunarića do Aleksandrova su u: 8:00; 9:40, 10:30 i 17:15.

Autobuska stajališta koja će biti korištena su sljedeća:

Aleksandrovo (katolička crkva)-Novo naselje-D. Krnjskog-Pačirski put-Kerska crkva-Prozivka-Masloš-Bajnatska I-Bajnatska II-Bunarić.

Bunjevačko kolo-Pošta I-MEŠC-Autobusni kolodvor-Dinamotrans-Senčansko groblje-Bunarić.

Cijena vozne karte u jednom smjeru je 95 dinara i ne mogu se koristiti druge povlaštene (mjesečne, mirovinske) karte.

Budući da je u nedjelju 29. kolovoza organiziran polumaraton povodom Dana Grada u vremenskom periodu od 9 do 13 sati autobuska stajališta »Pošta 1« i »MEŠC« neće biti u upotrebi za putnike.

Ž. V.

Otkrivanje spomen-ploče s. Amadeji Pavlović

U župnoj crkvi sv. Roka u Petrovaradinu 5. rujna bit će otkrivena spomen-ploča s. **M. Amadeji Pavlović** (Petro-

»Imamo lijepi broj animatora, ali ove godine je bio i veliki broj djece. Sada trebamo paziti da se ne izgubimo u individualnom posvećivanju djeci nego trebamo naći mjeru da svi animatori budu primijećeni i da svačiji darovani talenti mogu doći do izražaja. Bogu smo zahvalni na ovoj mogućnosti jačanja i njegovanja zajedništva, nadamo se da će nam ovo biti poticaj za još jednu blagoslovljenu oratorijsku godinu koja je pred nama«, kaže Cvijin.

Mladi su tijekom boravka u Kaštel Novom obišli i Split te imali susret sa salezijancima u župi Pomoćnice kršćana na Kmanu.

Sami sebi su pripremali hranu i po riječima Vedrane Cvijin, koja je bila glavna kuharica, svi su dali svoj doprinos. Imali su popis zaduženja i svatko je doprinio na svoj način pripremanjem hrane, pospremanjem zajedničkih prostorija... te su tako gradili zajedništvo i brigu za bližnjega. Nitko nije osjetio preveliki teret, ali je svačiji doprinos bio značajan.

Dio troškova ovoga odmora financirali su animatori, a dio je osiguran putem projekata.

Ž. V.

varadin, 28. 1. 1895. – Sušak, 26. 11. 1971.), redovnici iz družbe Milosrdnih sestara sv. Križa, koja je zbog hrabrosti u sakrivanju Židovske djevojčice **Zdenke Binnenstok Grünbaum** tijekom Drugog svjetskog rata u samostanu sestara u Đakovu posthumno dobila priznanje Države Izrael *Pravednik među narodima*. Svečanu biskupsku sveću misu, koja počinje u 11 sati, služiti će srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, a spomenploču u crkvi u kojoj je krštena s. Amadeja otkrit će provincijalna poglavarica s. **Valerija Široki**.

M. T.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Božji dar

Prva kršćanska zajednica, iako nastala prihvaćanjem navještaja direktno od Isusovih učenika, iako su među njima bili i oni koji su čuli i vidjeli samoga Isusa, ipak je trebala pouku i podršku na putu vjere. Stoga su njihovi utemeljitelji pisali poslanice, pisma koja su ih hrabrila i držala na dobrome putu. Iako su se vremena u mnogome promijenila, poslanice i danas ostaju aktualne, jer nasljedovati Krista i danas znači isto kao i prije dvije tisuće godina.

Najvrjedniji dar

Sveti Jakov u svojoj poslanici kršćanskoj zajednici govori o darovima (usp. Jak 1,17-18). Ljudi vole darove davati, a osobito primiti. Ipak, svi su ljudski darovi nesavršeni, jer svaki u sebi makar djelomično ima nesavršene motive. Samo je Bog onaj koji dariva savršene darove. Bog sam je savršenstvo i sve što od njega dolazi takvo je – savršeno. On svojoj djeci uvijek želi najbolje, te im daje ono pomoću čega mogu ostvariti njegovu namjeru. Ali, od svega što je darovao svojoj djeci najveće i najvažnije je novo rođenje. To je duhovno rođenje po njegovu naumu. Po tome daru postajemo njegova djeca, posinjeni po Isus Kristu. To je ono najvrjednije, po čemu se spašavamo. Ljudi postaju njegova djeca kada čuju evanđelje i na njega odgovore prihvaćajući ga. Tako Bog čovjeku daje najvrjedniji od svih darova, ali čovjek ga treba primiti. To primanje nije pasivno uzimanje nego aktivan odgovor čovjeka na ono što mu Bog u svojoj neizmornoj ljubavi nudi.

U prvim kršćanskim vremenima ljudi su prvo čuli evanđelje, a onda, kada ga životom prihvate, primali krštenje i postajali djeca Boža. Danas je drukčije. Prvo se u dječjoj dobi krstimo, a onda kada dovoljno sazrijemo potrebno je da svojom voljom

prihvatimo radosnu vijest i prema njoj oblikujemo svoj život.

Izvršitelji Božje riječi

Sveti Jakov poručuje: »Sa svom krotkošću primite usađenu riječ koja ima moć spasiti duše vaše« (Jak 1,21). Vjera u Isusa Krista sama po sebi spašava sve vjerne, ali u svojoj poniznosti vjernik mora pažnju pridati onome što Bog po svojoj riječi od njega zahtijeva i slijediti smjernice za život koje Bog daje. Jakov kaže da je riječ Božja usađena, jer kad ona padne u ljudsko srce na tlo koje je Duh Sveti pripremio za primanje riječi, onda je čovjek prima s radošću, dopušta joj da se ukorijeni i da ga mijenja. Iz takve promjene izrast će sve one predivne kršćanske vrline po kojima su kršćani oduvijek bili prepoznatljivi u svijetu, a koje odražavaju sam Isusov karakter. Konačna posljedica toga je sigurno spasenje, jer ukorijenjena riječ u čovjekovom srcu ima moć spasiti mu dušu.

No, sv. Jakov upozorava da trebamo biti vršitelji riječi, a ne samo slušatelji. To je upozorenje na aktivno primanje dara kojega nam Bog daje. Jer, onaj koji samo sluša, a ne čini nije pravi Isusov učenik već samo slušatelj. Nije dovoljno samo slušanje poruke, već sve što smo čuli treba primijeniti u životu. Slušanje i izvršavanje Božje riječi neodvojivi su udio kršćanstva. Djelovanje prema onome što je vjernik čuo i u svome srcu pohranio vidljivo je po brojnim djelima milosrđa, po kojima su kršćani bili prepoznatljivi od samih početaka. Religiozna vanjštinu, kakvu su imali farizeji, bez djela milosrđa samo je ispraznost i znak da još uvijek nismo postali izvršitelji Božje riječi.

Spasenje nam je ponuđeno, a sami svojim djelima pokazujemo želimo li ga primiti ili ga odbacujemo.

Cura iz grada salašarska snaja

LJUBAV sa skele potrajala pol stoljeća

Snaša s buketom, đuvegija ustreptalog srca, svatovi, svećenik, gosti, pokloni, glazbenici – sve kao u pravim svatovima, samo što ovo nisu bili pravi svatovi već obnova bračnih zavjeta **Jolike**, rođene **Heman**, i **Šime Raiča**. Pol stoljeća poslije pravih svatova Jolika i Šima još jednom su potvrdili svoje zajedništvo u dobru i u zlu, ljubavi i vjeri.

Iz škole na vjenčanje

Oni pravi svatovi bili su prije 50 godina i dan više, jer su se Jolika i Šima vjenčali 21. kolovoza 1971. godine, a bračna zavjete obnovili su 22. kolovoza 2021. godine. U istoj crkvi. Prije toga dvije godine bili su cura i momak,

malo netipični za to vrijeme, jer je Jolika bila gradska cura, a Šima momak sa salaša koji je odlučio na tom salašu i ostati i nastaviti se baviti poljoprivredom. Postojala je još jedna poteškoća; kada su se zagledali, Joliki je bilo tek 16 godina i još je bila učenica i s vjenčanjem je trebalo pričekati. Upoznali su se u HKUD-u (tada bez hrvatskog predznaka) **Vladimir Nabor**, jer su oboje bili folklorasi.

»Prvo smo se simpatizirali, a ljubav je buknuła kada smo putovali na gostovanje u Osijek. Tada nije bilo još ni mosta na Dunavu već se prelazilo skelom. I tu na toj skeli počeli smo razgovor, onda u Osijeku prošetali pored Drave i tako je počelo. Dvije godine kasnije, kada je Jolika završila srednju školu, vjenčali smo se«, prisjeća se Šima.

Na priču se nadovezuje Jolika koja kaže kako mnogi nisu vrejovali da će ona iz grada izdržati na salašu uz sve poslove o kojima nije ništa znala niti ih je ikada prije radila.

»Moja obitelj bila je u čudu, a ni svekru ni svekrvi nije baš pasalo što je snaša bila iz varoši. Bojali su se: odvući će sina jedinca u grad. Nisu vjerovali da ću se prilagoditi na salašarski život i prihvatiti se svih poslova na salašu«, priča Jolika kojoj Šima nije uljepšavao slašarski život.

»Odmah sam joj rekao da ja želim ostati na salašu, baviti se poljoprivredom, tako da je znala što je čeka. Nikada nisam imao želju tražiti posao u gradu, jedino mi je sada možda žao što nismo otišli u Njemačku«, kaže Šima.

Razumijevanje, tolerancija i prije svega praštanje

Ono pravo vjenčanje od prije 50 godina bilo je u dva dana. Takav je tada bio običaj. Subotom je samo uz kumove obavljeno vjenčanje kod matičara, ili kako su tada govorili građansko, a dan kasnije pod velikom misom crkveno vjenčanje.

»Svatovi su bili u šatri na salašu. Bilo je sramota imati salaš, a svatove praviti negdje u nekoj dvorani ili kavani. Nije tada u svatovima bilo profesionalnih kuhara, konobara već su sve to radili susjedi, a domaćini su poslije vraćali na isti način. I nije ta pomoć susjeda bila samo na sam dan svadbe već i danima prije toga, jer se sve spre-

malo u kući. U svatovima smo imali sve običaje. Jedan od običaja bio je uprezanje svakra i svekrve u amove, ja sam držala kajase i iza njih sam išla orala i bacala kukuruz, penjalo se na slamu sa glazbenicima, veselilo na slami uz jelo i piće. I to oranje, penjanje na slamu i rušenje odžaka bilo je sutradan ujutru, jer nije bilo kao danas da se svatovi razidu već poslije ponoći već su oni najveseliji ostajali i narednog dana«, prisjeća se Jolika.

Od tog svatovskog dana prošlo je 50 godina. Jolika i Šima roditelji su **Elizabeti** i **Zlatku** i baka i djed četvero unučadi.

»Bilo je uspona i padova, ne cvjetaju uvijek ruže, ali ukoliko ima razumijevanja i tolerancije, a prije svega praštanja, sve se da prebroditi. A i ako nešto baš ne štima, tu su djeca, pa se okrećemo njima, sada su tu unuci«, Jolikin i Šimin je recept za zajednički život.

Zaboravila sam ih pitati jesu li prije 50 godina išli na bračno putovanje. Ovoga puta jesu, a odabrali su hrvatsko primorje.

Jolika i Šima upoznali su se u Hrvatskom domu, a aktivni članovi ostali su i nakon vjenčanja, a to su i danas. Šima je pročelnik dramske sekcije, član IO HKUD-a *Vladimir Nazor*, a bio je predsjednik tog društva u vrijeme kada mu je poslije 2000-ih vraćen hrvatski predznak. Jolika je danas aktivna članica dramske sekcije, a za svoja glumačka ostvarenja nagrađivana je na dramskim susretima.

Z. V.

250. godišnjica dolaska Bunjevaca, Budanović vraćen iz internacije

21. kolovoza 1920. – *Subotičke novine* pišu: »Da Manojlovićani (**Jovan i Vladislav Manojlović**), Radići (**Jovan i Dušan Radić**) i drugi nisu bili Bunjevcima iskreni prijatelji, to smo znali. U staroj našoj narodnoj borbi, opetovno su nas ostavili na cidilu. Sada opet dogovaraju s Madjarima da sruše bunjevačku upravu (gradonačelnika **Vranju Sudarevića**)«.

22. kolovoza 1938. – *Hrvatski dnevnik* piše da je SK Zrinski u Nikincima proslavio 14. i 15. kolovoza 12. godišnjicu svoga djelovanja.

23. kolovoza 1936. – *Subotičke novine* opisuju proslavu 250. godišnjice dolaska jedne skupine Bunjevaca u Suboticu 15. kolovoza. Prenose prigodni govor predsjednika pripremnog odbora **Blaška Rajića**: »Neću da Vam dosađujem sa naglašavanjem znamenitosti ovoga slavlja,

24. kolovoza 1938. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je 21. kolovoza održana skupština HSS-a u Petrovaradinu. Na skupštini su govorili **Petar Gvozdić**, odvjetnik iz Mitrovice, **Marko Lamešić**, odvjetnik iz Rume, **Živan Kuveždić**, narodni zastupnik iz Ilače, **Franjo Rački**, župnik iz Srijemske Mitrovice i **Voja Stanković**, odvjetnik iz Novog Sada. Skupštinu je otvorio i njom predsjedao predsjednik mjesne organizacije HSS-a **Ivan Jelašić**. Na skupštinu je došlo mnoštvo naroda, napose iz Srijemskih Karlovaca, Novoga Sada, a najviše iz Kamenice.

25. kolovoza 1939. – *Subotičke novine* pišu da je 20. kolovoza održao **Tome Bukvić** svoju prvu misu. Ovoj svečanosti prisustvovalo je mnogo ljudi. Manuduktor je bio **Ivan Lebović**, vikar na Šebešiću, koji je također rodom iz Tavankuta. Prigodnu propovijed je održao župnik **Antun Berger**. Poslije mise, mladomisnik je dijelio blagoslov i spomen sličice sakupljenom narodu.

nego ću da naglasim, koliko me veseli, gdje vidim, da je sva Subotica, sav naš bunjevački hrvatski narod došao, da proslavi ovaj dan i da se oduži slavi svojih pradjedova. Raste u meni srce, kad vidim, da su se odazvali i naša braća iz drugih mjesta: vidim braću Somborce, u dugoj povorci; sve što je kod njih najbolje, sve je ovdje obilno zastupano. Vidim braću Lemešane, vidim prve susjede, Bajmačane, pa braću Šokce-Hrvate iz Monoštora, iz Sonte, iz Vajske, iz Plavne, iz Bođana, iz Bača, i gdje god Vas ima: svi ste se odazvali...«

26. kolovoza 1921. – *Neven* piše: »Prije tri godine dana, novembra 13-og ushićeni je bunjevački narod radosne suze ronio, kada je svoju braću, pobjedonosnu srpsku vojsku na svojim grudima prigrliti mogao. ... Ova lijepa sloga i sporazum je trajao do onda, dok se nijesu počeli strani bjegunci dotucati u Suboticu iz naših dalmatinskih i drugih krajeva (...) Naskoro se pojaviše rovarenje protiv Bunjevaca, premda su sva braća bez razlike vjere bila jednako srdačno primljeni i svačim obskrbljeni od strane našega naroda (...) Ovo ogorčeno stanje su i neke poturice Bunjevci, svojim rovarenjem još većma rastrovali, te je dovelo danas već do toga, da su se svi Bunjevci otklonili iz gradske uprave. I to baš oni ljudi, koji su u ono vrijeme, kada je mađarska vojska još u Subotici bila, svojom odlučnom voljom i hrabrošću odlučili odcijepiti Suboticu od trule Austrougarske monarhije, ali koji su uslijed ovih nakana u onim burnim vremenima svoje glave u torbi nosili. Ovi se uslijed raznih rovarenja uklonili sa gradske uprave kao nedostojni, – baš oni, koji su položili slavenske temelje ovom velikom ali pomadžarenom gradu«.

27. kolovoza 1943. – *Somborske Naše novine* pišu da je biskup **Ljudevit Budanović**, koji je bio u internaciji u dominikanskom samostanu u Budimu, vraćen na svoju dužnost župnika svete Terezije u Subotici.

Bačkina utakmica za povijest

Ta neponovljiva srijeda, 11. rujna 1974. godine, ostat će zauvijek upisana zlatnim slovima u poslijeratnu povijest NK *Bačka* iz Subotice. Najstariji nogometni klub u zemlji, tada samo trećeligaš (Vojvođanska liga), uspio je izboriti plasman u osminu finala nogometnog Kupa Jugoslavije (pobjeda protiv *Spartaka* 4:1 u šesnaestini finala) i susret protiv renomiranog prvoligaša i višestrukog prvaka države i osvajača ovoga natjecanja, splitskog *Hajduka*. Povrh svega, za *majstore s mora* je u toj nezaboravnoj generaciji igralo nekoliko standardnih državnih reprezentativaca s netom odigranog Svjetskog prvenstva u Njemačkoj (**Buljan, Oblak, Peruzović, Šurjak, Jerković i Mužinić**). Zbog ogromnog interesa publike, umjesto na *Bačkoj* (stadion kod Somborske kapije) igralo se na *Spartaku* (Gradski stadion) pred približno 15.000 gledatelja.

Bačka – Hajduk 0:2

Predstavnik *Bačke* na izvlačenju parova osmine finala nogometnog Kupa Jugoslavije u Beogradu bio je **Branko Poljaković** i pomalo u šali je navijestio kako će iz bubnja s 15 prvoligaša izvući upravo *Hajduka*. I bi tako. Naravno, odmah je telefonski javio u klub i od tog trenutka je započela euforija pripreme za najveći susret u poslijeratnoj povijesti. Prema kazivanju jednog od igrača te povijesne utakmice (iz počasti prema svim suigračima poželio je ostati anonimn), istog trena su na šivanje u *Željezničaru* naručena specijalna klupska odijela kako bi sve bilo spremno za doček fenomenalnih *hajdukovaca*. *Bačkaši* su počeli pojačano trenirati i, uz normalne ligaške susrete u svojoj trećoj ligi, pripremati se za nastup na velikoj sceni najmasovnijeg nogometnog natjecanja u ondašnjoj velikoj Jugoslaviji. Konačno, mjesec i pol dana poslije ždrijeba, u Suboticu je stigao *Hajduk*. Kompletan da potpuniji ne može biti. **Ivan Katalinić, Vilson Džoni, Mario Boljat, Luka Peruzović, Željko Mijač, Ivan Buljan, Slaviša Žungul, Dražen Mužinić, Branko Oblak, Jurica Jerković, Ivica Šurjak**. Osvajači naslova pobjednika Kupa u prethodne dvije sezone (1971./72., 1972./73.).

Na drugoj strani nogometnog terena na Gradskom stadionu u Subotici, pred najvećim brojem gledatelja u svojoj karijeri našli su se prvotimci *Bačke*: **Ernest Kovačević, Aleksandar Crnković, Zvonko Bošnjaković, Mihajlo Bleskanj, Miloš Zakić, Josip Zemko, Josip Rajčić, Nikola Sadojević, Radovan Lučić, Josip Lerinc, Zvonko Bibić**, te pričuve **Lazo Skenderović, Dušan Rađenović, Ivan Stantić i Šime Poljovka**.

Prema kazivanju autentičnog sugovornika i neposrednog sudionika ovoga susreta, taktika domaće momčadi je bila vrlo jednostavna: »Igrati maksimalno oprezno, čuvati svoga igrača i preuzimati po potrebi najbližeg protivničkog i ne dozvoliti *Hajdukovim* krilnim igračima da se 'razmašu' po bokovima. U ono vrijeme se dozvoljavala malo više 'muškija' igra i sudac (**Milija Travlejev**) se nije razbacivao žutim kartonima za svaki malo grublji prekršaj što se maksimalno koristilo u namjeri zaustavljanja, prije svih *Šurjaka i Žungula*«.

Bačka se odlično držala sve do posljednjih petnaest minuta, ali onda je višestruko jači i nadmoćniji *Hajduk* golovima Oblaka i Mijača materijalizirao svoju kvalitetu i stigao do pobjedničkog rezultata od 2:0. Objektivna subotička publika velikim aplauzima je nagradila trud i herojski angažman *bačkista*, ali i više nego solidnu partiju mega momčadi *bilih*.

Hajduk pobjednik kupa

U nastavku natjecanja Kupa Jugoslavije nogometaši *Hajduka* su bez primljenog pogotka svladali redom OFK *Beograd* (3:0), *Vardar* (5:0) i u finalu na stadionu JNA u Beogradu momčad *Borca* iz Banja Luke (1:0). U pitanju su bile iskusne prvoligaške momčadi, što samo dodatno potvrđuje veličinu otpora koji je moćnom *Hajduku* uspjela pružiti »mala« *Bačka* iz Subotice. Zanimljivo, svoju najveću predratnu natjecateljsku utakmicu *Bačka* je 1939. godine, također, odigrala protiv *Hajduka* u Subotici (27. kolovoza) i slavila s 2:1 golovima **Šarčevića i Vidakovića**. Ali, tada je najstariji nogometni klub bio prvoligaš...

D. P.

Priprema za školu

Sve što je dobro, kratko traje

Hm, čak ne bismo mogli niti reći da je ovaj raspust trajao kratko... Bilo je tu skoro dva i pol mjeseca, ali vrijeme jednostavno leti i onda... Eto nama, odnosno vama, ponovno škole.

Neki se ovome raduju, a velika većina baš i ne. Bilo u kojoj skupini bili, škola i brojne druge obveze će doći.

Stoga se valja na vrijeme pripremiti i prihvatiti činjenicu da za koji dan krećete u novi razred, a neki od vas i prvi puta u školske klupe. Ni onima starijima nije lagano, prvi puta u novu (srednju) školu.

Kada su u pitanju udžbenici (ukoliko idete u hrvatski razred) oni su više-manje spremni, ali tu su i bilježnice i drugi priložni materijal.

Evo nekoliko *Hrckovih* savjeta kako »preboljeti« početak nove školske godine:

- ako još niste, povadite sve stvari iz ranca i razvrstajte ih, te ranac operite (može se prati i u perilici)
- pregledajte pernicu u kakvom je stanju, sigurno joj je potrebno detaljno ribanje

- pospremite ladice ili ormare gdje vam stoje bilježnice i školski pribor
- školski pribor koji je potrošen pobacajte (nemojte čuvati flomastere koji su osušeni)
- napravite popis potrebnih stvari
- prvo »kupujte doma«, pregledajte što imate, a što vam još fali (nema potrebe da imate 3 kutije drvenih bojica)
- stare bilježnice ne trebate bacati ukoliko ima još praznih listova, to možete iskoristiti kao »svaštaru« za vježbanje ili možete izraditi svoj planet, podsjetnik...
- bilježnice i udžbenike uvijte, prozirni uvijači su najbolji izbor jer se vidi koji je udžbenik u pitanju, ali ih možete uviti i u ukrasni papir
- na svaku bilježnicu ili udžbenik napišite svoje ime
- ono što je sigurno potrebno za svakog školarca jesu olovke, bojice, gumice, šiljila, ravnala, raspored sati, vreća za blok za crtanje, a za one u nižim razredima su potrebne i škarice, ljepilo, crveno-plava drvena olovka, mali blok za poruke – obavijesti od učiteljice
- važno je pospremiti i svoj radni kutak, da okruženje u kojem učite bude uredno
- držače za olovke možete i sami napraviti od limenke koju ćete ukrasiti, a male kutijice od keksa ili čaja možete koristiti za red u ladici. U kutijici možete držati gumice, šiljila ili neke druge sitnice, koje će uvijek biti na istom mjestu i lako dostupne
- ideja kako da uredite svoj radni kutak ima puno, samo razmislite. Neka učenje bude zabavno!

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Andrija Ivanković**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nogomet

VOLIM: plivati

NE VOLIM: dramu

U SLOBODNO VRIJEME: igram video igrice

NAJ PREDMET: informatika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: poljoprivrednik

Too optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski omani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 km, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, vrangeši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

OBAVIJEST

Vijeće za sigurnost prometa Grada Subotice u suradnji s Agencijom za sigurnost prometa organizira tečaj sigurne vožnje za motocikliste-mopediste na poligonu na auto tržnici (Mali Bajmak) dana 27. rujna 2021. godine u trajanju od 09.30 do 14.00 sati.

Uvjeti koje kandidat trebaju ispunjavati su: posjedovanje valjane vozačke dozvole za vozilo kojim će kandidat upravljati na tečaju sigurne vožnje, tehnički ispravan i registriran motocikl-moped, posjedovanje zaštitne opreme, potpisana izjava o prihvaćanju osobne odgovornosti od neželjenih događaja na tečaju sigurne vožnje.

Sudionici su dužni doći vlastitim motociklom-mopedom na tečaj sigurne vožnje. Ciljna grupa su prije svega mladi vozači (AM, A1, A2, A) ili kandidati auto škola koji su u završnoj fazi obuke.

Maksimalni broj sudionika je 15 kandidata, a prijave za sudjelovanje podnose se izravno u Gradskoj Upravi u sobi 226 do 15. rujna 2021. godine.

Svaki sudionik obuke sigurne vožnje od Grada Subotice dobiti će na dar neki od dijelova zaštitne opreme za motocikle-mopede.

Ovom prigodom pozivamo sve medije da isprate provedbu ovoga projekta i aktivno sudjeluju u promociji sigurnosti prometa.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 31. 8. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

KRISTIJAN SEHLJČ 65		Slikarski modeli Mađ. Predj. Viktor	Samo - dostatan Spolovilo (Nizozem.)		Sumpor lat. grana Souza	Software za stradu fotografija	Povjesničar Iarion 1832 - 1905		Prvo slovo	Vrsta smjese za oblikovanje figura	Niska plati- nska oblast u Europi 4 i 3 samog.		Austrija žaljezni okruć s tri kraka
Maskirani sudionik tijekom Kolada								St. grčka Skupština Mala rana					
Putujući pjesnik u doba Renesanse									Njem. Lanac marketa okrutni vladari				
Mijenjati oblik materijala											Egon Krenz		
Valjevo			Pastir čoban								Nabrij Tau krč		
Ivan Nevistič			Skotjeli u zrakoplovu Orni humor										Pomavalac bilja, lječnik travnja
	Njemački Brand obuće	Neki druge pregrade s ikonama				American College for Advancem. in Medicine					Država u EU	Tona	
Proizvod od mlijeka				Kart autor Austley	Najveća izda vačka kuća stripa u USA i svijetu	Japanska kompanija za izradu foto aparata						Rezervat Američko ž. ime	
Vrste tonova različite vrijeme u glazbi						Erste Allgemeine Versicher- ung	23 slovo	Die Zagrebe Grad u Italiji					
Biljka "Vođa krv"									prvi samoglasnik	Žent. Aust. Fachwehr. Brit. valuta			
Nestajnost po učenju Budizma							Kruh u lat. Orkoi Austral. Tax Office						
Mjesto u Ornoj Gori									Prinjer za uglađanje North				
American Association of Anesthe- siologist				Metar Bog (španjolski)		Kreativ. AD zajednica Vrhovni bog u Kananu							Negomilane masne naslage u tijelu
Nikola Tavelić			Jordan, grad Džiban Nat. Crime Agency						Train. Men. Inform. Sys. Laž (eng.)				
Glazilo Bunjevačkih Hrvata u Vojvodini							Islamski Institut South Australia						
Javna plaža na Filipinima								Italija drugo slovo		Bato Litar			
Fiktivna junakinja anim. Manga šema					Wasser vage ravnilo							Kalk	

RJEŠENJE

VODORAVNO: V. S. A. KOLEĐAR, AGORA, TRUBADUR, LIDL, OBLIKOVATI, EK, VA, ČOBANIN, NA, IN, ATERIATI, INE, ACAM, T, SIR, CANON, R, AKORD, ILICA, LONICERA, ZAV, ANICCA, NAFORA, MOJKOVAC, UZOR, ASA, M, TONNEL, NT, DIBON, THAIS, DAVICA, ALASNA, ESCOSAS, I, KAL, RIAS, LABELA, O
OKOMITO: AKTOV, SALAMANDER, ORBAN, IKONOSTAS, LUL, IRONJA, NCA, SEBIČAN, RICK, DIOS, DAKOTE, DC COMICS, ADOBE, EAV, BAL, RUVARAC, R, ATO, SA, PANICA, ANCONA, B, A, TRANI, A, N, LIE, GLIMACOL, FURTA, L, OI, T, NIZOZEMSKA, ARDENI, CAROLINA, ALKA, TRAVAR, SALO

Prva hrvatska nogometna liga

Start koji obećava mnogo

Pomalo neočekivanim porazom *Osijeka* na gostovanju kod *Istre* u Puli (2:0), nakon šest odigranih prvenstvenih kola u 1.HNL nema više neporaženih momčadi. Uzročno-posljedično ovaj iznenađujući rezultat izbacio je na prvo mjesto *Hajduk* (bolja gol razlika u odnosu na *Osijek*) i učinio start nove ligaške sezone nevjerovatno zanimljivim i krajnje neizvjesnim. A sve navedene okolnosti obećavaju mnogo...

Poker favorita

Šest kola je za nama, zbog euro obveza *Dinamo* i *Rijeka* imaju po susret manje, ali činjenično to ne umanjuje okolnost kako se već sada posve jasno naziru obrisi jedne od najneizvjesnijih utrka za naslov prvaka Hrvatske. Najveće razočaranje prošle sezone, *Hajduk*, poslije sramotnog ispadanja iz Konferencijske lige (*Tobol*) uspio je nanizati seriju od četiri uzastopne pobjede i nakon minimalca protiv *Hrvatskog dragovoljca* (1:0) uspio je zasjesti na prvo mjesto 1. HNL. **Livaja, Mlakar, Biuk** i ostali *bili* igraju napadački nogomet iz kojeg je proisteklo već deset pogodaka, te se s potpunim pravom mogu ubrojiti u najuži krug pretendencata za vrh. *Dinamo* je, istina, trenutačno

samo na četvrtom mjestu (susret manje), ali s obzirom na bodovnu konstelaciju i ovisno o rezultatu zaostalog susreta može izbiti i na prvo mjesto. Naime, sve četiri najveće hrvatske momčadi imaju mogućnost, u potpunom ligaškom rasporedu, imati po trinaest bodova. Zagrepčani su se, opterećeni blizinom uzvratnog duela protiv *Sheriffa*, jedva provukli protiv *Lokomotive* (1:0), ali sve se to zaboravlja kada su uknjiženi planirani planirani bodovi. Ista priča je i s *Rijekom*, koja se mučila sa *Šibenikom* (2:1) i koju očekuje teški uzvrat protiv PAOK-a za prolaz u skupine Konferencijske lige. Igra na dva kolosijeka u mnogome utječe na trenutačnu situaciju domaćeg prvenstva, a sukladno ostvarenim rezultatima ona bi se mogla nastaviti sve do konca prvoga dijela sezone. *Dinamo* je osigurao euro jesen, pitanje je samo u kojem natjecanju (Liga prvaka ili Liga Europe), a *Riječani* imaju aktivan rezultat s gostovanja u Solunu (1:1) i veliku šansu za mjesto u skupinama novoformirane Konferencijske lige.

Uzbuđenja tek predstoje

Već u sljedećem, sedmom prvenstvenom kolu koje se igra ovoga vikenda (27.-29. kolovoza) raspored 1. HNL

nam donosi dva velika derbija u kojima se sastaju upravo članovi velike četvorke. U nedjelju, 29. kolovoza od 19 sati u Gradskom vrtu *Osijek* je domaćin *Dinamu*, a dva sata kasnije na Poljudu *Hajduk* dočekuje *Rijeku*. Jedno je sigurno: bit će uzbuđenja napretek, jer Prva hrvatska liga je sve kvalitetnija, a gotovo svi susreti su neizvjesni i donose brojna rezultatska iznenađenja (*Istra* je naničela prvi poraz *Osijeku*, *Dinamo* je doma izgubio od *Slavena*, *Hajduk* je dobio *Dragovoljca* u posljednjoj minuti sučeva produžetka). Zbog toga treba pratiti domaći nogomet i uživati. Ima zbog čega!

D. P.

TENIS**Braća Sabanov osvojila u Luedenscheidu**

U neizvjesnom finalnom duelu Challengerera u njemačkom Luedenscheidu, nakon spašene dvije meč lopte, braća **Ivan** i **Matej Sabanov** svladali su **Molchanova** i **Nedovyesova** 6:4, 2:6, 12:10 i osvojili pobjednički pokal. Drugim osvojenim Challengerom u karijeri upotpunili su odličan učinak ove sezone u kojoj imaju i ATP naslov (Beograd), te dva ATP polufinala (Beograd i Umag). S novim osvojenim bodovima, blizanci s Palića se nalaze na 103. mjestu ATP ranking ljestvice najboljih svjetskih igrača parova.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS, br. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019) Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta na k. p. br. 2687/3 K. O. Stari grad u Subotici

(naručilac projekta – DG COMPANY d.o.o., Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 3. do 9. rujna 2021. godine svakog radnog dana od 8 do 12 sati u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja u tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 3. do 9. rujna 2021. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Laura Márton Bence.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku će biti dostavljene Komisiji za planove.

POGLED S TRIBINA**Liga prvaka ili...**

Pomalo neočekivano, ali izuzetno neugodno, svoje navijače su iznenadili nogometaši *Dinamo* nakon uvjerljivog poraza protiv prvaka Moldavije *Sheriffa*. Tri gola u mreži **Livakovića** golemu su prednost pred uzvrat u Zagrebu, a hoće li momčad hrvatskog prvaka uspjati nadoknaditi ovaj minus znat ćete kada budete čitali ove redove. Zbog tiskarskih rokova (susret se igra u srijedu navečer) ostat ćemo u sferi spekulacija i potencijalnog nagađanja što bi se sve moglo dogoditi nakon isteka zagrebačkih devedeset minuta. Ponajprije, najveći optimisti, uključujući i potpisnika ovih redaka, vjeruju kako **modri** mogu odigrati susret na razini svoje kvalitete i stići makar do produžetaka. Nova pravila po kojima gol u gostima više nema dvostruku vrijednost ostavlja mogućnost za bilo koji rezultat s tri gola razlike. U slučaju velikog preokreta i uspjeha *Dinamo* bi imao mjesto u skupinama Lige prvaka, što donosi impozantnu star-

tnu novčanu dobit od više od 23 milijuna eura. No, s ovom momčadi koja nije već dugo osvježena s nekim jačim, kvalitetnim adutom, veliko je pitanje kako bi se ove jeseni nositi s mnogo jačim europskim momčadima.

Ukoliko ne uspije proći *Sheriffa*, *Dinamo* ima zagarantirano mjesto u skupinama Lige Europe u kojoj je prošle sezone naprosto briljirao i stigao do najvećeg uspjeha novije povijesti – četvrtfinala. Nekako je realno, spram vrijednosti i kvalitete ove generacije da ona zaigra sa sebi ravnima u drugom po kvaliteti europskom natjecanju. Tu bi momčad s Maksimira mogla pružiti znatno ravnopravniju ulogu i realno konkurirati za prvo ili drugo mjesto koje vode u proljetne izlučne borbe. Uz to, od ove sezone i trećeplasirana momčad nastavlja euroživot, jer ova pozicija donosi proljeće u izlučnim kolima Konferencijske lige. Dakle, bilo kako bilo *dinamovci* imaju nekoliko kombinacija pred sobom a koja će biti konačna ovisi samo od njih. Lijepo bi bilo kada bi Hrvatska imala predstavnika u najjačem klupskom natjecanju, ali neće biti nikakva tragedija ukoliko se *Dinamo* bude morao utješiti s jeseni u Ligi Europe.

D. P.

Narodne poslovice

- * Riječi treba mjeriti, a ne brojati.
- * Tko se s umnim sastaje, i sâm uman postaje.
- * Učini dobro, ne kaj se; učini zlo, nadaj se.

Vicevi, šale...

Profesor kemije pita studenta:

- Plin u ovoj boci je smrtonosan. U slučaju da se on oslobodi, kakve biste korake poduzeli?
- Dugačke! Veoma dugačke!

Kaže majka svojoj kćeri:

- Ti, si kćeri moja, k'o granata.
- Kako to misliš, mama?
- Pa blago onoj kući koju promašiš.

Mudrolije

- * Čovjek traga za rijekom istine, ali često nailazi na izvor laži.
- * Ako netko loše govori o vama, ne uzimajte to srcu – pčele uvijek bodu najljepše cvjetove.
- * Dobro dolazi onima koji vjeruju, još bolje dolazi onima koji su strpljivi, a najbolje dolazi onima koji ne odustaju.

Vremeplov – iz naše arhive

Vajska, 2008.

Iz Ivković šora

Mašinerija

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo, latili se ja i Joso pa krenili cipat panjove. Nakupilo se tog po avliji tušta, pa ko velim sam sebi nike godine da to triba iscipat al eto ponavljam to svake godine, al Bog nije nagal neg dostižan pa sam se latio. Joso veli, baš dobro da se i on siti starovinski poslova i došo mi pomoć. Veli, ako ništa drugo, bar divanit, a i to je pokadgod zdravo dobro, ništa čovik sam ne mož, a vamo nema se s kim ni posvađat kad nei đe od ruke. I tako latili se mi i borme moram nas pofalit, nismo ni zaboravili kako ide, znamo i kako triba pratit rast žila a i di triba oćanit sikirom, di sleduje zaglavit zaglavak. Radimo mi tako, fajin se već zaduvali i sve češće pogledamo na stoce i astalić pod orom kad evo ti mojeg komšije Periše. Ide priko ledine, sav se napuvo ko pućak samo što nema krila pa da grebe š njima po ledini. Šta da vam velim kad se i moj zeljo Roko iznenadio pa nije ni zalajo a kamol ga povijo priko ledine što mu je običaj. Došo on do nas pa nas pita šta nas dvojca radimo. Onako gledi na nas dvojicu kugod da smo pali s Marsa, a Joso se baš niki iznenadio pa njemu natrag: »Ta valjdar vidiš da cipamo panjove, nisi valjdar pofalio«. Al ti se ne da Periša zbunit, pa i on opet s visoka: »Ta to se više ne radi tako, hu alaj ste vi zaostanuli! Pa ovo vam je, gospodo paori, dvajst prvi vik i tako ste se latili tuć zaglavkima i čatovom. Ko vas vidi, na priliku kugod ja, samo vam se mož smijat. Vamo, sramotite sav šor«. Pošto smo nas dvojca ostali brez riči on oma nastavio pripovitku: »A jevo sad ću ja donet, postoji za taj poso mašnerija, al vi ni ne znate. Ta daborme da ne znate kad ne mićete sa salaša i ne pratite novotarije kugod na priliku mi načitaniji i moderniji«. Ode on natrag na njegov salaš rad te čarobne sprave, a nas dvojca sili malo oduvat dok ne dođe. Kad je stigo, oma razvuko žinor prikopčo niku skalameriju na njegov, sve namistijo pa veli: »Ded vamo sad taj šulj«. I stvarno, ono zazujili i zavrtilo i šulj se razišo na dva dila. Joso mu oma dodo jednu panjinu, dračovu, bar dvajst lita izvađenu iz zemlje, Periša je natak, mašinerija zazujila i zastenjala al panjina ni makac. Ded još jedared, sad se više nije tila ta njezina burgija ni okrećat, još jedared zastenjala kugod čovik kad mu navali, a ondak š nje se otkine jedan niki začep a dobar mlaz nikog crnog olaja pravac Periši med brkove i po očima. Izgleda je kugod bohoc u cirkusu, a nas dvojca se oma počeli cerekat kugod da nam dvanajst lita, pa što ga više gledimo sve se više cerimo, a on se naduvo i ode na salaš, i spravu je ostavio. Kad smo došli sebi, veli Joso: »E, rodo moj, jel ti vidiš šta je novotarija! Ha, borme brez dobrog zaglavka, velike sikire i taglova nema posla. Ne da se, borme, naša starina. Jesi l vidio šta stara panjina istrpi i na kraju pobedi i modu«. Gledim i ja u taj panj, pa se niki mislim: »E, moj rodo, skroz si u pravu. Al borme smo i mi postali nike panjine kugod taj drač. Šta je sve prišlo priko nas, a sve smo podneli«. Jeto, čeljadi, moram dalje radit. Zbogom.

Rič po rič

Novi talas nova tura

Piše: Željko Šeremešić

Kako su pristale sparine i par kiša spalo, komarci ko nestali, tako sam i ja više vremena mogao dati na sigranje a manje na špijuniranje najpametnije klupčice u selu. No, zadesi se i da se ni jedan pajtaš ne pojavi po dogovoru pa onada mi ostane da čujem šta ima novo kod baka Janje, baka Marice, baka Mande i baka Tonke. One su se, kako j vrime došlo na bolje, počele i po dvaput na dan sastajati. Danaske je nisam morao ni viditi, a mogao sam osjetiti kako su bisne, onake što silom idu vala bi protrkale od bise imo sam osjećaj. Sve u glas su spominjale novi talas i koronu. I kad se sve stišalo od gundanja, ko i svaki put baka Janja je udarajući štapem u zemlju počela divaniti. Par put je i kresnila da kažem onako masno što ne smim ni pomisliti dok je vikala da ni naš Dunav nema toliko talasa koliko ima ova korona. Da joj došlo da štapem ošine po onom sokočalu od televizije kad je ona nakindurita rekla naglas da će opet možda bit zabrana it u škulu i crkvu. I šta sve još ni. »Smračilo mi se«, baka Janja će. I zamislite žene još kaže da se još ni ne vidi kraj, oće i bit drugi talasa. Da nismo bilo dobri i sve ide ispočetka. To što j ona rekla ne mož ni sanjat vala. »Ka sam počela skidat svece, oprostite žene, dragi Bože i ti, svi pobigili ispred televizora. Ka sam posliđnji put ošinila štapem, dobio i astal ni kriv ni dužan, vinčana slika sa zida trisnila dole, sokočalo od televizora se ugasil. Nisam tila veše ni siditi u sobe.« Na sve to će baka Marica da j i dobro što se to čudo ugasil pa ni čula dalje. »Šlog bi ti udario Janjo«, baka Marica će. »Pa zamisli: rekli su da će bit i još jedna tura pelcovanja, da ovo ni dosta već se mora pojačat da budemo sigurni. A ima i gorje, a to j da su rekli da ni ondak nećemo bit sigurni. Jest da nećemo umrit, al možemo se razbolit. A da bude najgorje, rekli su da više nikad nećemo bit sigurni a da ćemo možda za deset godina znat jel ovo sve vridilo jel ni. Jesmo i ostali isti jel smo se pokvarili. Znači, biće talasa ko na najvećem morju a tura pelcovanja izgleda više neg što j moj pokojni Iva mogao otrisat za šankem kad ga krene«. Na sve to čujem kako baka Janja kaže kako joj triba maramka, pa čujem kako se ušuntrala. ne može ju izvaditi. »Načisto mi oblio ladni znoj«, baka Janja će. Baka Manda će onako uplašito kazat kako j ona čula da su na mađarske televizije rekli da će sad i mišat ova čuda s kojim nas pelcuju. Pa će u jednu unić i ruska i kineska, američanska i švapska. Kaže da niko. a kamo i ona, ni mogao ni sanjat da će kogod napraviti taku mućkalicu. Baka Tonka, koja j bila najmekanija, čujem počela je i šmrcat a kroz tarabu vidim kako oće triše. Pa još počela kukumakat kako će eto morat ostaviti dicu, unuke... njezinog Marina. E, ovo j privršilo svaku miru kod baka Janje izgleda. Ka j udarila štapem i vrapci s ove strane tarabe poletili. »Kako umiranje žene, pa mi još imamo snage, borićemo se. Triba više slanina, šunke i kobasica jist, masna kruva i paradajčke, paprenoga što više, to sve snagu daje. Rakije pit svaki dan ujutru, za užinu i prid leganje. Vina sam čistog. To j lik. Tim su se ličili naši stari a i mi ćemo. I ne gledat ono sokočalo od televizije. Ajmo žene sad kući, i da se pridržavamo ovog što sam rekla i neće bit nikakog novog talasa i nove ture.« Sve po komande odlepršale.

U NEKOLIKO SLIKA

Hrvatska kuća u Subotici

**PETAK
27.8.2021.**

06:15	TV kalendar
06:30	Dobro jutro, Hrvatska
07:00	Vijesti
08:05	Dobro jutro, Hrvatska
10:00	Vijesti
10:12	Heartland
11:04	Stani u Lici,
11:32	NP Plitvička jezera
11:42	TV kalendar
12:00	Dnevnik 1
12:25	Dajem ti život, telenovela
13:15	Dr. Oz
14:05	Vjetar u leđa
14:55	Trenutak za sjećanje: Zauzeto Kijevo
15:05	Umorstva u Midsomeru
16:35	Bajkovita Hrvatska
16:43	TV kalendar
17:00	Vijesti u 17
17:16	Kornatska tragedija
19:00	Dnevnik 2
20:10	Velika igra, film
22:30	Dnevnik 3
22:51	Vijesti iz kulture
23:04	Anon, film
00:45	Amerikanci
01:35	Dr. Oz
02:20	Lažljivo srce, telenovela
03:05	Dnevnik 3
03:20	Vijesti iz kulture
03:28	Umorstva u Midsomeru
04:58	Dnevnik 2

05:20	Kultura s nogu
07:21	Malo kraljevstvo Bena i Holly, crtana serija
07:32	Pjesmica Vodice u bočice
08:00	Mikroskopski Milton
08:08	Godina čitanja
08:09	Juhuhu
08:34	Ro-Ro-Rođendan
08:36	Pustolovka Abby
09:11	Godina čitanja
09:15	Naprijed, Go Jetteri
09:47	Hu Hu pjesma:
09:48	Godina čitanja
09:49	Šareni lonac
10:34	Spužva Bob Skockani

15:05	Šume našeg planeta
16:00	Regionalni dnevnik
16:45	Spašavanje čimpanzica
17:35	Slatka kuharica
18:05	Bilice - Krka
18:10	Stipe u gostima
18:45	Puls
19:00	Alvin i vjeverice
20:05	Arabija s Levisonom
22:00	Preljub
23:50	Zašto mrzimo: Ekstremizam

**SUBOTA
28.8.2021.**

06:38	TV kalendar
06:50	Klasika mundi
08:05	Gun Belt, film
09:30	Dobro jutro, Hrvatska
11:10	Kućni ljubimci
12:00	Dnevnik 1
12:20	HAK - promet info
12:25	Žarko Kaić - pucanj u istinu, Europska ekspedicija: Preobrazba kontinenta
14:10	Prizma
14:55	Trenutak za sjećanje: Poginuo Žarko Kaić
15:10	Romanca u azilu za pse, film
16:43	TV kalendar
17:00	Vijesti u 17
17:15	HAK - promet info
17:20	Manjinski mozaik
17:40	Lijepom našom: Našice
19:00	Dnevnik 2
20:10	Legende u Vegasu, film
21:56	Dnevnik 3
22:18	Vijesti iz kulture
22:30	Prilaz Cloverfield 10, film
00:13	Gun Belt, film
01:33	Dnevnik 3
01:48	Vijesti iz kulture
01:56	Lijepom našom: Našice
03:11	Romanca u azilu za pse, film
04:41	Dnevnik 2
05:29	Žarko Kaić - pucanj u istinu, dokumentarni film
06:14	Manjinski mozaik
06:29	Fotografija u Hrvatskoj
06:44	Skica za portret
06:55	Prizma

05:50	Regionalni dnevnik
06:35	Susjedstvo tigrića Daniela
07:02	Zmajić kokos
07:13	Jojo i brojevi
07:29	Ro-Ro-Rođendan
07:50	Pjesmica Vodice u bočice
08:17	Godina čitanja
08:24	Pustolovka Abby
08:29	Zvrko ide u čudovijet
08:56	Najbolji dan:
09:08	Pjesmica Vodice u bočice
09:10	Godina čitanja
09:45	Hu Hu pjesma:
09:46	Volim životinje - Moj ljubimac:
09:58	Šareni lonac
11:00	Arabija s Levisonom Woodom: Svete zemlje
11:50	Vrtlarica
12:20	Čudesna Azija: Filipini
13:15	Lidijina kuhinja
13:45	Poslovni plan
14:20	Deset malih vojnika, serija
16:00	Regionalni dnevnik
16:30	Udomi me, dokumentarna serija
17:00	Nikolaj i Aleksandra - Pisma
17:55	Tokio: Paraolimpijske igre -
19:30	Glazba, glazba...
20:05	Arabija s Levisonom Woodom
21:00	David Bowie - prije slave
22:35	Milijarde
23:30	Zašto mrzimo: Zločini protiv čovječnosti

**NEDJELJA
29.8.2021.**

07:44	TV kalendar
08:00	Odavde do vječnosti, film
10:00	Carevdar: Misa, prijenos
11:07	Pozitivno
11:40	TV kalendar
12:00	Dnevnik 1
12:20	HAK - promet info
12:30	Plodovi zemlje
13:25	Zadar: More

14:00	Kolaži o laži: Virtualni identiteti, dokumentarna serija
14:53	Trenutak za sjećanje: Spaljeno selo Skela
15:05	Priča o Bogu s Morganom Freemanom
16:05	Mir i dobro
17:00	Vijesti u 17
17:15	HAK - promet info
17:20	popuna
17:35	Volim Hrvatsku
19:00	Dnevnik 2
20:10	turizam.hrt
20:38	Udomi me, dokumentarna serija
21:10	Duhovi Afganistana
22:15	Dnevnik 3
22:36	Vijesti iz kulture
22:49	Neobični planet: Teraformiranje
23:43	Odavde do vječnosti, film
01:38	Kolaži o laži: Virtualni identiteti
02:33	Dnevnik 3
02:48	Vijesti iz kulture
02:56	Volim Hrvatsku
04:16	Mir i dobro

06:05	Regionalni dnevnik
06:35	Susjedstvo tigrića
07:05	Zmajić kokos
07:15	Juhuhu
07:32	Ro-Ro-Rođendan
08:35	Juhuhu
09:00	Malo kraljevstvo Bena i Holly
09:11	Psići u ophodnji
09:50	Vera
12:20	Najbolji britanski amaterski kuhari
13:20	Prijestolnice slatkog života
13:50	Gospodarica zla, film
15:30	Poldark
16:25	Tokio: Paraolimpijske igre
17:30	Svjetsko prvenstvo u nogometu
18:45	Sportske igre
20:05	Aurea fest Zlatne žice Slavonije - Požega
21:55	Ponoćni kauboj, američki film
23:35	Milijarde

**PONEDJELJAK
30.8.2021.**

16:40	Taj divni svijet mladunaca
-------	----------------------------

06:15	TV kalendar
06:30	Dobro jutro, Hrvatska
07:00	Vijesti
10:15	Heartland
11:05	65+
11:35	Bajkovita Hrvatska
11:42	TV kalendar
12:00	Dnevnik 1
12:25	Dajem ti život
13:15	Dr. Oz
14:00	Vjetar u leđa
15:00	Umorstva u Midsomeru
16:30	Govor Vlade Gotovca
16:43	TV kalendar
17:20	Vlakom kroz Kinu, serija
19:00	Dnevnik 2
20:10	Sedam svjetova jedan planet
21:05	Duga mračna noć, serija
22:00	Otvoreno
22:50	Dnevnik 3
23:11	Vijesti iz kulture
23:23	Amerikanci
00:13	Vlakom kroz Kinu, serija
01:03	Dr. Oz
01:43	Dnevnik 3
01:58	Vijesti iz kulture
02:06	Lažljivo srce, telenovela
02:51	Umorstva u Midsomeru
05:00	Peti dan
06:00	Riječ i život
07:01	Ro-Ro-Rođendan
07:04	Zmajić kokos
07:14	Jojo i brojevi
07:53	Ro-Ro-Rođendan
08:08	Godina čitanja
08:34	Ro-Ro-Rođendan
08:36	Pustolovka Abby
09:02	Zmajić kokos
09:11	Godina čitanja
09:48	Godina čitanja
09:49	Šareni lonac
10:28	Pjesmica Pusa
10:34	Spužva Bob Skockani
11:00	Siromaštvo u najbogatijoj zemlji na svijetu
12:05	Gospodarica zla, film
13:40	Poruka u boci, film
15:05	Alan Titchmarsh: Pedeset nijansi zelene
16:00	Regionalni dnevnik
16:40	Taj divni svijet mladunaca

* Sva prava eventualane izmjene programa zadržavaju TV postaje.

17:25 Tokio:
Paraolimpijske igre
18:20 TV Bingo
18:55 Tea Mamut:
19:00 Crtani film/serija
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Dobra borba

UTORAK 31.8.2021.

06:15 TV kalendar
06:30 Dobro jutro,
Hrvatska
07:00 Vijesti
10:15 Heartland
11:05 Hrvatska moj
izbor: Lilich i Kolarec
11:35 Bajkovita
Hrvatska
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Dajem ti život
13:15 Dr. Oz
14:00 Vjetar u leđa
15:00 Umorstva u
Midsomeru
16:35 Bajkovita
Hrvatska
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Vlakom kroz Kinu
19:00 Dnevnik 2
20:10 Dinastije:
Čimpanza
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Amerikanci
00:13 Vlakom kroz Kinu
01:03 Dr. Oz
01:43 Dnevnik 3
01:58 Vijesti iz kulture

02:06 Lažljivo srce,
telenovela

05:05 Izvan formata
07:01 Ro-Ro-Rođendan
07:14 Jojo i brojevi
007:41 Hu Hu pjesma:
07:44 Slonko
07:53 Ro-Ro-Rođendan
08:08 Godina čitanja
08:34 Ro-Ro-Rođendan
08:36 Pustolovka Abby
08:45 Pjesmica Pusa
09:11 Godina čitanja
09:15 Psići u ophodnji
09:47 Hu Hu pjesma:
09:48 Godina čitanja
09:49 Šareni lonac
10:01 Vlak dinosaura
11:09 Great Debaters,
film
13:19 Borg protiv
McEnroe, film
16:00 Regionalni
dnevnik
18:10 Stipe u gostima
19:00 Crtani film/serija
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Dobra borba
21:00 Obećanje, film

SRIJEDA 1.9.2021.

06:15 TV kalendar
06:30 Dobro jutro,
Hrvatska
07:00 Vijesti
10:15 Heartland
11:07 Globalna
Hrvatska HTV

11:47 Bajkovita
Hrvatska
12:00 Dnevnik 1
12:25 Dajem ti život,
telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Vjetar u leđa
15:00 Umorstva u
Midsomeru
16:35 Bajkovita
Hrvatska
16:43 TV kalendar
17:20 Vlakom kroz Kinu
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Dinastije: Car
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:03 Fiume crno -
crveno Rijeka
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Amerikanci
00:13 Vlakom kroz Kinu
01:03 Dr. Oz
01:43 Dnevnik 3
01:58 Vijesti iz kulture
02:06 Lažljivo srce
02:51 Umorstva u
Midsomeru
Dnevnik 2
04:26 Reprizni program
05:15 Dajem ti život,
telenovela

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni
dnevnik
07:04 Zmajić kokos
07:14 Jojo i brojevi
07:44 Slonko
08:08 Godina čitanja
08:33 Juhuhu
08:34 Ro-Ro-Rođendan

08:36 Pustolovka Abby
08:45 Pjesmica Pusa
09:02 Zmajić kokos
09:11 Godina čitanja
09:12 Pjesmica Vodice
u bočice
09:15 Psići u ophodnji
09:48 Godina čitanja
09:49 Šareni lonac
09:59 Pjesmica Vodice
u bočice
10:29 Godina čitanja
10:34 Spužva Bob
Skockani
11:50 Obećanje, film
16:00 Regionalni
dnevnik
16:45 Taj divni svijet
mladunaca
17:30 Tokio:
Paraolimpijske igre
18:30 Slatka kuharica
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Dobra borba
21:00 Zmijaške oči, film

ČETVRTAK 2.9.2021.

06:15 TV kalendar
06:30 Dobro jutro,
Hrvatska
07:00 Vijesti
10:15 Heartland
11:05 Ivanečki vez i
bregofska pita
11:35 Bajkovita
Hrvatska
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Dajem ti život,
telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Vjetar u leđa

15:00 Umorstva u
Midsomeru
16:35 Bajkovita
Hrvatska
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Vlakom kroz Kinu
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Tko želi biti
milijunaš?
21:00 Loto 6 - izvještaj
21:03 Fiume crno -
crveno Rijeka
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:23 Amerikanci
00:13 Vlakom kroz Kinu
01:03 Dr. Oz

05:50 Regionalni
dnevnik
07:01 Ro-Ro-Rođendan
07:03 Juhuhu
07:41 Hu Hu pjesma:
07:53 Ro-Ro-Rođendan
08:08 Godina čitanja
08:09 Juhuhu
08:34 Ro-Ro-Rođendan
08:36 Pustolovka Abby
08:41 Zvrko
09:02 Zmajić kokos
10:34 Spužva Bob
11:00 Dinastije: Car
16:45 Taj divni svijet
17:30 Paraolimpijske
18:30 Slatka kuharica
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Dobra borba
21:00 Hotel Marigold,
film
23:05 Bad Samaritan,
merički film

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjedionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glaz domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glaz Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glaz Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Odmor po mjeri (II.)

Slučajno ispunjenje

Navike su čudo, i bile one dobre ili loše ostavljaju nas u zonama udobnosti. Godinama putujemo kolima i to je jedna velika navika o kojoj bi se dalo polemizirati. Auto kao prijevozno sredstvo, osobito na putovanju, ima mnogo svojih pozitivnih strana. Zapravo, jedini nedostatak, osim što ne može ljeteti, jest što vas razmazi i onda kada ste u situaciji da morate ići autobusom, to vam posebno teško padne.

Autobusom po cijelom primorju

Priznajem, spoznaja da ću cijeli taj dan provesti u autobusu malo me zabrinula. Bilo mi je žao provesti cijeli dan u zatvorenom prostoru, u sjedećem položaju, u prilično skućenom prostoru. Ali da sve prođe nježnije od onoga što očekujemo pokazao mi je i ovaj put. Iz Pule sam krenula u ranu zoru, još nije ni svanulo i imala sam priliku hodati po Puli koja spava. Do autobusnog kolodvora sam vidjela dva čovjeka. Moj prvi zadatak bio je stići do Rijeke, odakle sam poslije imala autobus do Ploče. U Rijeci sam imala dva sata vremena do sljedećeg autobusa što mi nije bilo dovoljno da malo posjetim ovaj ljepi grad, koji sam posljednji puta posjetila u svojoj 4. godini. I iz tog perioda se sjećam autobusnog kolodvora, korzoa, Gradskog tornja i tržnice.

S obzirom na to koliko sam malo godina imala, i ovo je sasvim dovoljno. Sigurna sam da će biti prilike da se sretne-mo ozbiljnije, Rijeka i ja. Za ovaj put smo se dogovorile da će kava i fini kroasan biti sasvim dovoljni. Autobus za Ploče krenuo je u dogovoreno vrijeme. Priznajem da sam taj put zamišljala tako što ću se opružiti na dva sjedišta i nadoknadi-ti san. Ponijela sam i jastuk i vreću, ali za to nije bilo šanse. Koliko god da je putnika izlazilo na nekim stanicama, imam osjećaj da ih je više ulazilo. Zadar, Šibenik, Split, Makar-ska... Ne zna se koji je veći grad i koja je stanica bila punija, kao i je li mi veći dojam bila obala koja se prostirala i nizala samo za nas ili ljudi koje sam upoznala u autobusu. Kada smo kod ljudi, imam osjećaj da je toliko Francuza bilo na ovom putu da ih je ovog ljeta mnogo falilo u njihovoj zemlji.

Moji super saputnici iz Zagreba su mi stalno pružali zemljopisne informacije začinjene nekim osobnim doživlja-jem na putovanja u ta određena mjesta. Hvala im na tome.

To divno, čarobno Ušće

U Ploče smo stigli oko pola devet navečer, što je bio toč-no 15. sat od kako sam na kolodvoru u Puli sjela u auto-bus za Rijeku. Put je bio iza mene, a željeno ušće Neretve me je čekalo.

I ove godine smo bili smješteni na otočnom dijelu kopna oko Neretve, kod dragog prijatelja kojeg zovemo **Jablan**. I ove godine je Neretva isto 'ladila i istom brzinom jurila pre-ma moru. I ove godine su kajteri šarali nebo svojim perfor-mansima, a mi uživali u svemu. I ove godine smo zaobišli Baćinska jezera, kao i mnogo puta do sada ali smo po-sebno uživali u prolasku pored njih. I svašta smo još i ove godine: dali sve od sebe na utrci lađara i lađarica, ponosno navijali jedni za druge, upoznali mnogo divnih veslača i lju-di ali i sreli drage i sjajne poznanike. Ribali smo, pekli ribe, smijali se i plakali. Živjeli smo punim plućima.

Novo odredište za mene je bilo malo mjesto u blizini ušća gdje smo se išli kupati u »pravo more«. Izraz pravo more nastao je iz dječje šale prije nekoliko godina, kada su djeca bila zbunjena što su im rijeka i more na jednom mje-stu, pa su uzviknuli da žele otići na pravo more. Od tada barem jedan dan idemo na izlet na »pravo more«, negdje gdje nema ušća, gdje nema miješanja slatke i slane vode, gdje je otok malo dalje. Ove godine smo išli u Gradac. Smještena na pola puta između Splita i Dubrovnika, opći-na Gradac obuhvaća pet naselja: Gradac, Brist, Podaca, Zaostrog i Drvenik. Danas je Gradac poznato turističko mjesto sa svim potrebnim ugostiteljskim i turističkim sa-držajima, te mnogo načina za opuštanje, odmor i rekrea-ciju. Bogati arheološki nalazi govore o njegovoj prošlosti od rimskog doba, srednjeg vijeka do danas. S očuvanim ostacima kula i spomenika, Gradac je mali grad s dušom, koji nam je pružio božanske plaže, odličnu hranu i sjajne zalaske sunca.

O utrci lađara i lađarica pisala sam za sport i ne bih ništa dodala osim da se nadam da ćemo sljedeće godine ve-slati Neretvom i biti još bolji. Svakako, radujem se starim i novim zapisima.

Od silnog straha da neću mora vidjeti bilo je ovo prediv-nih petnaest dana odmora i jedva čekam da želje s po-četka dobiju ispunjenje u punom sjaju, a ja odem na put sama.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na Internetno izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

PROGRAM PROŠTENJA NA BUNARIĆU 2021.

SZENTKÚTI BÚCSÚ 2021.

26. 08. 2021. - ČETVRTAK

19,00 sati – EUHARISTIJSKO KLANJANJE

27. 08. 2021. - PETAK

19,00 sati – POBOŽNOST KRIŽNOG PUTA

28. 08. 2021. - SUBOTA

BDJENJE

19,00 sati – SLUŽBA POKORE, MOLITVA

KRUNICE, ISPOVIJEDANJE

predslavi dr. Tomo Vukšić, nadbiskup

koadjutor vrhbosanski

propovijeda preč. dr. Ivica Ivanković Radak

21,00 sati – SLUŽBA SVJETLA

PROCESIJA SA SVIJEĆAMA

predslavi nadbiskup,

mons. dr. Tomo Vukšić

22,00 sata – SVETA MISA

predslavi i propovijeda

mons. STJEPAN BERETIĆ,

biskupski vikar i katedralni župnik

29. 08. 2021. - NEDJELJA

06,30 sati – SVETA MISA (dvojezično)

predslavi msgr. Fazekas Ferenc,

generalni vikar

08,00 sati – BISKUPSKA MISA (mađarski)

predslavi mons. Slavko Večerin,

biskup Subotički

10,00 sati – BISKUPSKA MISA (hrvatski)

predslavi mons. dr. Tomo Vukšić,

nadbiskup koadjutor vrhbosanski

16,00 sati – SVETA MISA ZA BOLESNIKE

(dvojezično)

predslavi Mag.art.m. Paskó Csaba,

Direktor Caritas-a Subotičke biskupije

2021. 08. 26. - CSÜTÖRTÖK

19.00 órákor – SZENTSÉGIMÁDÁS

2021. 08. 27. - PÉNTEK

19.00 órákor – KERESZTÚTI ÁJTATOSSÁG

2021. 08. 28. - SZOMBAT

VIRRASZTÁS

19.00 órákor – BŰNBÁNATI LITURGIA,

RÓZSAFÜZÉR,

GYÓNÁSI ALKALOM

21.00 órákor – FÉNY-LITURGIA,

GYERTYÁS KÖRMENET

A szertartást mons. dr. Tomo Vukšić püspök vezeti

22.00 órákor – SZENTMISE SZENTBESZÉDDEL

A szentmisét msgr. STJEPAN

BERETIĆ, püspöki helynök,

székesegyházi plébános

mutatja be

2021. 08. 29. VASÁRNAP

06.30 órákor – SZENTMISE (két nyelven)

A misét msgr. Fazekas Ferenc,

általános helynök úr mutatja be

08.00 órákor – PÜSPÖKI MISE

(magyar nyelven)

A misét mons. Slavko Večerin.

10.00 órákor – PÜSPÖKI MISE

(horvát nyelven)

A szertartást

mons. dr. Tomo Vukšić püspök

16.00 órákor – A BETEGEK MISÉJE

(két nyelven)